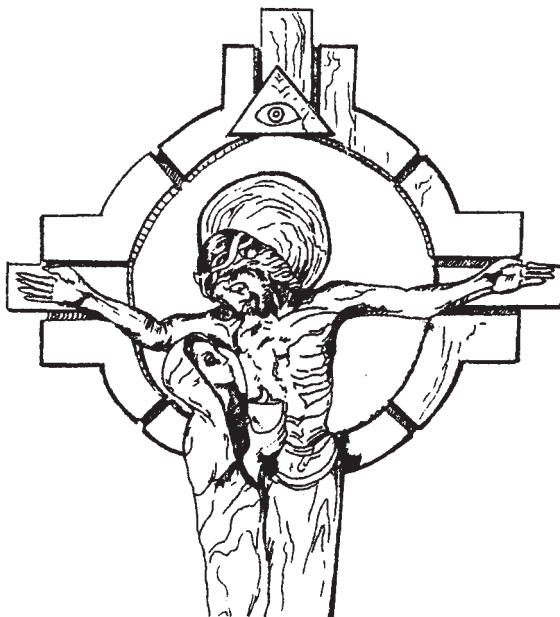

DACHAU

Pokol és mennyország

DACHAU
Pokol és mennyország

KÜLDETÉSÜNK TITKAI 10.

DACHAU

Pokol és mennyország

Kentenich atya beszédei
a Családmozgalom alapításának 25. évfordulóján
1967. július 16-án Dachauban

Családakadémia–Óbudavár Egyesület
Óbudavár, 2002

Ez a kiadvány
a Szociális és Családügyi Minisztérium támogatásával készült

ISBN 963 202 060 X

Kiadja a Csaladakadémia–Óbudavár Egyesület
8272 Óbudavár, Fő u. 14. Tel.: 87/479-026
info@csaladakademia.hu • www.csaladakademia.hu
Felelős kiadó: az Egyesület elnöke
Nyomdai előkészítés: Palásthy Imre, Balatonfűzfő
Nyomdai kivitelezés: OOK-Press Nyomda, Veszprém
Felelős vezető: Szathmáry Attila

BEVEZETÉS

Hol van egyáltalán Dachau? Miről nevezetes? Mi történt ott? Miért fontos a mai embernek? Miért fontos nekem?

Dachau, ez a München környéki kisváros onnan kapta hírét, hogy a határában egy nagy koncentrációs tábor működött a II. világháború alatt. Sokat hallottunk már a hitleri koncentrációs és haláltáborok borzalmairól. Nem szívesen emlékszünk rájuk, szeretnénk mielőbb elfeledni.

Most azonban egy egészen más szempontból beszélünk a dachauai KZ-lágerről. A jelképpé emelt Dachauban a mai kor közállapotainak képét látjuk. Szeretnénk a fogoly Kentenich atyával és a többi schönstattival együtt mi is átélni és átvenni azokat a természetfeletti élményeket, tapasztalatokat és kegyelmeket, amelyek Dachau poklát mennyországgá változtatták át a számukra. Szeretnénk továbbá ezeket a tapasztalatokat és kegyelmeket korunkra, saját életünkre alkalmazni, hogy sikerrel léphessünk fel az általános pesszimizmus és válság, a szellemi-erkölcsi hanyatlás ellen; hogy megoldjuk és legyőzzük korunk problémáit, és utat találjunk a jövőbe magunk, gyermekeink, népünk és az egyházunk számára.

Disszonánsan, talán ellentmondásra ingerlően hangzanak ezek a szavak ma, az egység felé törekvő, modern Európában. Hiszen szabadságban élünk! Sehol sincsenek szögesdrótok, még a határokon sem! Feloszlott már régen a Gestapo, a CSEKA, az ÁVO, a Sekuritate is! Nem üldöznek senkit, nem kell meghalni senkinek sem a származása, a hite, a nemzetisége miatt!

Sajnos Magyarország és Kelet-Európa csalódott népe nagyon is látja és tapasztalja, hogy a rendszerváltás során „csöbörből vödörbe” esett. A külsőleg ránk erőltetett diktatúrát felváltotta egy sokkal „hatékonyabb”, rejtett belső diktatúra és kiszolgáltatottság. Az ellenség szinte megfoghatatlanná vált, és sok esetben az emberek önként dugják a fejüket az oroszlán szájába. Nincs azonban sokkal jobb helyzetben az irigyelt nyugati ember sem. Ott is egyre nő a bűnözés, az erkölcsi zűrzavar. A személyiségében gyenge modern tömegembert a reklámokkal, a közhangulattal remekül manipulálják, terrorizálják és kihasználják a nagy nemzetközi ipari és kereskedelmi vállalatok...

A náci Németország vezetőinek a koncentrációs táborokkal az volt az elképzelésük, hogy ha az ellenségeiket itt primitív körülmények közé kényszerítik, akkor a megfélemlített emberek is primitívekké, állativá válnak. Ezután pedig már azt tehetnek velük, amit akarnak: játszhatnak, kísérletezhetnek velük, kiirthatják őket.

A modern fogyasztói tömegtársadalom is ugyanezt teszi, csak az eszközök lettek jobbak, kifinomultabbak, és főleg hatékonyabbak. A szabadság zászlaja alatt az erkölcs és a családok szétzüllesztése folyik. A felnövekvő generáció ijesztő mértékben sérült, gyenge tömegemberekből áll, akik a nap 24 órájában a mindent átjáró „fogyasztói közhangulat” befolyása alatt élnek és nőnek fel. A modern nagyvárosokban mintha az emberréválás fordított folyamata menne végbe. A legyengült személyiség helyett az ösztönök vesznek át az irányítást, az erkölcsöt kiszorítja a féktelen önzés, az igazságot az erőszak. Nemzetiszocializmus, bolsevizmus, kommunizmus és a fogyasztói tömegtársadalom mind ugyanannak a kollektivizmusnak különféle megnyilvánulási formája. Így talán már az is érthető, hogy miért ment Kelet-Európában a rendszerváltás olyan „békésen”. A szellemiség ugyanaz maradt (sokfelé még a személyek is), csak az elavult módszereket cserélték ki hatékonyabbakra. Most nem kell az embereket kényszeríteni, „maguktól” (a félelemtől és az önzéstől hajtva) mennek a megszabott úton.

Ezek tehát azok a problémák, amikre választ keresünk. Ezért fordítjuk a figyelmünket Dachaurára, az ott raboskodó Schönstattrra. Tanulni szeretnénk tőlük; erőt és reményt meríteni természetfeletti élményeikből, tapasztalataikból, és ami a legfontosabb: szeretnénk mi is kipróbálni a módszerüket, megoldani az életünket.

ELŐZMÉNYEK

Hitlerrel és a nemzetiszocializmussal kapcsolatban Kentenich atyának nem voltak sohasem illúziói. Kezdetől fogva világosan látta a náciizmus lényegét és veszélyeit. Még fiatalember korában nagy lelki krízisben végigszenvedte a modern ember lelki kínjait, amit az összetartozó valóságok szétválasztása okozott: eszmény és élet; természetfeletti és természet; személy és közösség elválaszthatatlan egységet képeznek. A nemzetiszocializmus, a többi kollektivista mozgalomhoz hasonlóan, szétszakítva a személy és a közösség kapcsolatát, egyoldalúan eltúlozta a közösséget, és ebből politikai rendszert csinált. Bizonyos kiváltságos kis közösség túlhangsúlyozásával kívánta biztosítani uralmát a társadalom egésze felett.

„A tökéletes papi életöröm” című előadássorozatában Kentenich atya a modern kollektivizmus kiváló elemzését adta: Ez az irányzat korunk fő eretneksége. Ugyanerről a töről hajtott ki a náciizmus és a bolsevizmus is. Kentenich atya három fő jellemvonást emel ki a kollektivizmus lényegéből:

Ördögi, mert tudatosan, alapvetően és minden oldalon elfordul az igazságtól és odafordul a hazugsághoz, amelyből rendszert csinál. Rabul ejti az emberi természet vallásos ösztönét és elnaturalizálja.

Bestiális, mert ott, ahol az ember már nem Isten képmása és teremtménye, ahol az igazsággal önkényesen bánnak, hamarosan lábra kap a jogtalanság és az igazságtalanság, és úrrá lesz az emberen az állati ösztön. „Hamarosan ujjal fognak ránk mutogatni, mint egy vadállatra!” – jósolta 1934-ben.

Fanatikus, mely lényegében egy hősie hódolat a tévedés előtt. Mi, keresztények is bűnösök vagyunk ebben, mert az igazság a sorainkban banálisra silányult.

Schönstatt kollektivizmussal szembeni magatartását egy bárka építéséhez hasonlította. Bárkát építeni annyit jelent, mint önmagunkban legyőzni az ördögi, bestiális és fanatikus kollektív-embert. Kiformálni továbbá a schönstatti közösségekben egy életerős, a jövőre beállított, hódító típusú keresztényt, akiben az erkölccsel és lélekkel átitatott és fellelkesült személyiség sikerrel tud szembeszállni a pusztító tömegáramlattal. Újra és újra kifejtette övéinek Schönstatt titkát: Rámutatott, hogy csak úgy fogunk tudni megállni korunk viharaiiban, ha erősen lehorgonyozzuk magunkat a schön-

statti Szűzanya küldetésébe és alapvető valóságába. Érzékletesen és világosan ecsetelte, hogy itt nem emberi erők állnak szemben egymással. A kollektizmus ördögi rohamát csak Istenbe öltözve lehet kiállni. Rámutatott arra is, hogy az ilyen totális rendszerek minden eszközzel arra törnek, hogy befolyásuk alá vonják az emberek intim szféráját is. A náciizmus ezért oszlott fel minden vallásos egyesületet, és fenyegette erőszakosan a családokat. A fogyasztói tömegtársadalom ugyanezt a célt „békés” eszközökkel játszva eléri. A tv segítségével behatol és szétrombolja, lezülleszti, megmérgezi a családok, az egyes emberek belső világát.

Ebben a nagy próbatételben az egyház léte függ attól, hogy lesz-e elég erős, hű családja. A családok erősítése a jelen legfontosabb lelkipásztori feladata. Fel kell újra fedezni, értékkel telíteni és vonzóvá tenni a keresztény család eszményképét. Ebben a pogány világban az őskeresztények példáját követjük. Akkor az egyház a családi házakban élt. Az egyes keresztény családok csoportokat alkottak, amelyben kölcsönösen segítették egymást, hogy meg tudják valósítani a keresztény házasságeszményt. Schönstatt is részletesen kifejti ma a keresztény családészményt, és arról beszél, hogy a család és a házasság mai válságának megoldása a nyugati egyház fennmaradásának alapfeltétele.

„A máriás nevelés”-ben Kentenich atya rámutatott arra, hogy az ellenfél milyen mesterien ért a nép- és tömegpszichológiához. Tudja, hogy hogyan és mennyi idő alatt lehet a tömeget átítatni egy gondolattal. Az egyházban is intenzív tömegpásztorációt kezdeményezett.

Kentenich atya útmutatása szerint a schönstattiak már 1934-ben nagy népmissziós munkába kezdtek. Már ez év júniusában Dél-Bajorországban 174 népi közösség működött. A gyakorlat igazolta Kentenich atya helyes alapelveit: Egy fénylő Mária-tisztelet az az eredményes eszköz, mellyel egy átfogó és mélyreható hitmozgalom elindítható és fenntartható.

A Gestapo előtt mindez természetesen nem maradhatott titokban. Egy titkos jelentés 1935-ben Schönstattot mint a legveszélyesebb vallási mozgalmat mutatja be, mely egyedül versenyképes a nemzetiszocializmussal. Schönstattot mélyrehatóan három alapvonással jellemzi:

- célkitűzései között tartalmazza a hősiességet;
- a társadalom megújítását tűzte ki célul;
- az egyház szolgálatában elit-kádereket képez.

1936-ban Hitler már szilárdan a kezében tartotta Németországot. Ettől kezdve egyre erősödött az egyházüldözés is. Ez alól természetesen Schön-

statt sem volt kivétel. A Gestapo többször is rendezett házkutatást Schönstatt vezetőinél. 1937 februárjában megbüntették Eise atyát egy újságcikk miatt. Fischer atya volt az első, akit letartóztattak.

Schönstatt élet-halál harca ismét az előtérbe hozta az első idők élményeit, az I. világháborúban szerzett tapasztalatokat. Schönstatt háborús gyermek, aki számára a rendkívüli megpróbáltatások elsősorban a növekedés, a rendkívüli kegyelmek ideje. Kentenich atya számára már az I. világháború kirobbanása is egy isteni jeladás volt, egy felszólítás, mely a hősies keresztény eszményre való törekvés végsőig való felfokozására ösztönözte. Ugyanakkor hitte és várta (és meg is tapasztalta), hogy a világháború rendkívüli viszonyaiban Mária anyai gondoskodásának újabb jeleit fogja adni. Felismerései arra indították, hogy felajánlja magát eszközként Isten terveinek megvalósulására. Tudatában volt testi-lelki korlátainak. A háború alatt többször is volt kórházban, nagyon lefogyott. Beteg volt a tüdeje és a szíve. (Ezért nem hívták be katonának.) A Szűzanya tervei szerint őrá otthon, Schönstattban volt szükség. Kentenich atya számára teljesen természetes volt, hogy behívott fiainak életét és gondjait továbbra is a szíven viselje. Sőt, velük szemben még inkább érezte a lelki gondoskodás szükségességét. Nem azt tűzte ki célul, hogy fiai megőrizték hivatásukat és jellemüket a katonaelet veszélyei közepette, hanem arra buzdította őket, hogy önmaguk érdekében használják ki a lehetőségeket és a nehéz körülményeket. Vagyis teljes erővel törekedjenek a szeretetszövetség életre váltására. A háború viszontagságai sok lehetőséget adtak a hősies keresztény szeretet gyakorlására. A fiúknak még arra is nyílt alkalmuk, hogy a katonabajtársak közül munkatársakat szerezzenek Schönstattnak.

Kentenich atya bámulatra méltó levelezést folytatott minden diákjával. Meg volt róla győződve, hogy a fiúk létszükséglete, hogy Schönstatt-tal kapcsolatban maradjanak, töretlenül kötődhessenek a lelkiatyjukhoz, a kongregáció közösségéhez, a Szűzanya schönstatti szentélyéhez, és így biztosítsák a lelki utánpótlást. Kentenich atya életvitelét, gondoskodását, tervezését és tetteit az isteni Gondviselés irányította. Még a legnehezebb helyzetekben is teljes bizalommal volt Isten kegyelme és Mária segítségére bízva. Amikor váratlan nehézségek léptek fel, ez volt szavajárása:

„Csak őrizzük meg nyugalunkat!
Mater habebit curam!
Anyánk gondoskodni fog rólunk!

Ő tartja kézben a kormányt!
A nehézségek mindig a legbiztosabb jelei
a közelgő fellendülésnek.”

Az a gondolat uralta az életét, hogy őt Isten és a Szűzanya eszközül választotta ki. Ezért az volt a legfőbb gondja, hogy jól használható eszköz legyen. A munka 3-4 szeresen is felülmúlta erejét. Egészségi állapota a teljes összeroppanással fenyegette. De ő mégsem adta fel. Világosan látta, hogy a meghirdetett program csak egy illúzió marad, ha nem vállalja övével az állandó csendes gondviselő munkát. Szó szerint éjjel-nappal a rendelkezésükre állt.

Nem maradt eredménytelen Kentenich atya és fiai hősiek helytállása. A fiúk kipróbált, harcedzett jellemmel, érett személyiségekként tértek vissza Schönstattba, és magukkal hozták katona bajtársaikat is. De a legnagyobb áldás azokból fakadt, akik életüket áldozták. Köztük volt Engling József is, a Kongregáció Minor első prefektusa. Ő valóban az isteni Gondviselés ajándéka volt a fiatal Schönstattnak. Személyében Kentenich atyának lehetősége volt már az első években bemutatni az „új ember” egy klasszikus példáját, akit érvényes mérceként tekinthettek a többiek. Engling József a flandriai fronton ezekkel a szavakkal ajánlotta fel életét a Szűzanyának:

„Rendelkezz velem egészen a Te tetszésed szerint! De ha mégis összeegyeztethető volna a terveiddel, engedd, hogy áldozatul adhassam oda magam azokért a feladatokért, melyeket a kongregációnk elé állítottál!”

Mária elfogadta kedves fiának felajánlását.

Mindezek a tények, tapasztalatok és élmények különös aktualitással bukkantak fel a II. világháború kezdetén. Kentenich atya az erősödő náci egyházüldözés hatására munkájának középpontjába Schönstatt felkészítését helyezte a közelgő támadásra. Elsősorban övéinek belső életerejét akarta megerősíteni. Előadásai a belső élet elmélyítésének kiemelkedő állomásai voltak. A hősiek emberről beszélve kiemelte, hogy csak azok fognak tudni helytállni a következő szörnyű korban, akiknél a keresztény élet alapállása és mértéke a hősieesség. Az istengyermekekről beszélve szembeszállt az egzisztencializmussal, mely az embert a tragikus heroizmus és a mindent meg-rázó félelem dilemmájába löki. Ezzel szemben a keresztény egzisztencia alapvonása a gyermeki lelkület, melyben a gyermeki bizalom és odaadás Isten atyai jóságával találkozik. Egyedül ez a lelkület képes tartást adni a nehéz időkben.

Schönstatt lelki elmélyülésének kiemelkedő eseménye a 25 éves jubileumhoz kapcsolódó ún. második alapítás. Kentenich atya ünnepi beszédében először hálás szívvel összefoglalja, hogy mivé lett Schönstatt a 25 év alatt. Győztes örömmel állapítja meg, hogy minden köszikla, amit Schönstatttra dobtak, hogy elpusztítsák, egy hatalmas lépcsőfok lett, melyen nagy léptekkel haladhattak Isten felé. Majd a sötét jövő számára három jelmondatban foglalta össze mondanivalóját:

- Nagy gondossággal ápolod az isteni küldetés- és eszköz-tudatot!
- Rendíthetetlen szilárdsággal tartsd magad a család kiformált máriás jellegéhez!
- Állítsd újra előtérbe a kegyelmi tőke gyarapítását!

(Kentenich atya a családot mint szeretetközösség-modellt állította a Schönstatt közössége elé. Ilyen értelemben beszél a továbbiakban „Schönstatt családjáról”.)

A fenti három alaptörvényben tulajdonképpen Schönstatt eredetét foglalta össze. Ez az igazi alap, amelyen állva átvészelik majd a világegést és átmentik magukat a világháborút követő nehéz korba.

A jubileum különös jellegzetességét jelentette Mária megkoronázása és a „biankó felhatalmazás”, melyet a Schönstatt-család a Szűzanyának ez alkalomból adott. Ezzel az aktussal a bizalmukat, odaadásukat és együttműködési készségüket: a szeretetszövetséget mélyítették el Mária és az isteni Gondviselés iránt. Mária példáját követve mindenüket feltétel nélkül Isten rendelkezésére bocsátották a királynőjük, Mária által.

KENTENICH ATYA FOGSÁGBAN

1941. szeptember 20-ára a Gestapo Kentenich atyát Koblenzbe idézte, kihallgatta és letartóztatta. Először négy hétig a pincében, sötétzárkában tartották.

A bebörtönzés nem érte váratlanul Kentenich atyát. A Gestapo 1941-ben egész sorozat támadást intézett az egyház ellen. Két közeli munkatársa, Fischer és Eise atyák is már börtönben voltak. A schönstatti atyák szerették volna Kentenich atyát Svájcba menekíteni, de Kentenich atya ezt elutasította. Már felkészült a börtönre. „A mű, amelyért odaadtam az életemet, méltó arra, hogy érte a vérem is kiontsam!” – mondta utolsó előadásában.

De mint vérbeli pedagógusnak, Kentenich atyának más oka is volt, hogy a börtönt válassza. Jól érzékelte a pillanat rendkívüli fontosságát. Megérezte, felismerte, hogy eljött az ideje, hogy magukat, közösségeiket, az egész Schönstatt-családot teljesen Isten kezébe adják. Odaadásukról akár az életük feláldozásával is tanúskodjanak. Ezt hangsúlyozta már a 25 éves jubileum és a biankó felhatalmazás, ezt mélyítette el az inszkripció eszméje is. (A közelgő támadásra való felkészülésben, a haditervben a biankó felhatalmazás mellett központi helyet kapott az inszkripció eszméje. A kiinduló gondolat eredetileg Szent Ágostontól származik, és eredeti formájában így hangzik: „Inscriptio cordis in cor.” Az egyik szívnek a másikba való beírása. Ez nem más, mint az egyesítő és hasonlóvá tevő szeretet képi megfogalmazása. Ha azonban arra törekszünk, hogy szívünket Mária szívével egyesítsük, akkor a rosszrahajló természetünk mindig újra nehézséget okoz. Ha pl. Mária valamilyen áldozatot kér tőlem, még mielőtt válaszolnék neki, mielőtt még igazán megfontolnám a dolgot, a szívem már nemet is mond, és önkéntelenül elutasítja magától már a szenvedés gondolatát is. A szíveink egysége csak úgy biztosítható, ha a természetünket korrigálva, egy pozitív, áldozatkész hozzáállást alakítok ki magamban a szenvedések iránt. Ennek megfelelően az inszkripció Schönstattban két dolgot jelent:

Kialakítani egy hajlandóságot, készséget a nehézségek, a kereszt és a szenvedés elfogadására. Sőt, nemcsak valamiféle rosszkedvű beletörődést, hanem a szenvedésnek, mint kincsnek és hathatós eszköznek örömmel való elfogadására. Ez a lelkület a biankó felhatalmazás szerves része és következménye.

Útmutatást, hogy hogyan lehet az istengyermekségnek ilyen nagy szabadságára eljutni. Elmélyülünk a hitben és az örömteli reményben; átítatjuk érzéseinket is azzal a bizalommal és biztonsággal, hogy Isten irántunk való szeretetből befogad a szívébe, és ott hordoz minket. Ezért bármi is történik velünk – a szenvedéseket is beleértve –, mindent úgy fogadhatunk, mint szeretetének ajándékait.

A keresztség előszeretettel való elfogadásának útján így nevel és vezet bennünket Isten és Mária a tökéletes szabadságra. E nevelés lényege, hogy engedjük, hogy szívünket bevezessék az isteni szeretet kimeríthetetlen tárházába.)

De hogyan vélekedtek erről a schönstattiak? Sokan, főleg a Mária-nővérek közül mélyen magukévá tették Kantenich atya szavait. De az alapító schönstatti atyák szívesebben látták volna Kantenich atyát biztonságban Svájcban. Ez a közösség mindig nagyon fontos volt Kantenich atyának. Ragaszkodott hozzájuk, és különösen is a szívében viselte sorsukat. Az idő eljárt már felettük. Kicsit talán elfáradtak, nyugalomra vágytak. Szerettek volna békében a papi hivatásuknak élni. Ezek az atyák is becsülettel helytálltak, és sokat szenvedtek a hitleri üldözések miatt, de nem vágytak a vértanúság koronájára. A biankó felhatalmazásig még helyeseltek Kantenich atyának, de az inszkripciót már nem vállalták. Nem akarták követni atyjukat az odaadás végső lépésében. Miattuk vállalta önként Kantenich atya a börtönt és a koncentrációs tábornak. Tudta, hogy mennyire ragaszkodnak hozzá, hogy nagyon fontos nekik Schönstatt, és hogy sokkolni fogja őket döntése. Azért is írta a magyarázó leveleit a börtönből, hogy megértesse magát, és hogy fiait megmozgassa, és maga mellé állítsa. Ezekben a levelekben megmutatta övéinek, hogy a fogsága hogyan illeszkedik Isten terveibe, és ebből milyen következmények származnak:

„Az alapító fogsága csak akkor érthető meg helyesen, ha azt a szolidaritás fényében nézik. Az alapító és a tanítványai sorsa ugyanis Isten akarata szerint összeshívódott. Ezt a tűzpróbát közösen kell kiállnunk... A fogság igazi értelme – és ez mindannyiunkra vonatkozik –, hogy általa belenőjenek egy új fejlődési korszakba. A Schönstatt-családnak egy döntő lépéssel közelebb kell jutnia céljához, az új ember és az új közösség kidolgozásához... A rájuk szakadt próbatétel célja, hogy lehetőleg teljesen megszabaduljanak saját, önző énjüktől, ennek kívánságaitól és terveitől. Így fognak teljesen felszabadulni Schönstatt isteni küldetése számára. Az alapító fogsága a tanítványokat arra kell, hogy ösztönözze, hogy mindent bevegyenek ebbe a

harcba, amelyet Isten gyermekeinek szabadságáért vívnak. Vagyis az egész Schönstatt, az alapító és tanítványai egy közös szabadságharcot vívnak... Sorsom össze van kapcsolva az egész családdal. A körülöttem folyó harc az ördög harca a család ellen. Ezért az én szabadulásom a család szabadságát is jelenti majd. A háttérben Mária harcol a kígyóval... A család is fogságban van velem és bennem. Ezért velem együtt Önöknek is ki kell használniuk a fogságot, mint személyes szenvedést és sorsot. Remélem, hogy felfoghatok néhány sorscsapást, amit az egész családnak szántak! De készüljenek fel azért Önök is, mindent biztosan nem foghatok fel. Nemes vetélkedésben legyünk méltók egymáshoz, és egyre méltóbbak Istenhez és Máriához... Szívesen viselem és felajánlom a Jó Istennek a fogságot és életem végéig bármilyen szenvedést, ha ezzel Önöknek és az egész családnak az idők végezetéig tartó fennmaradást, gyümölcsözőséget vásárolhatok... Teljesítsék egy kérésemet, gondoskodjanak arról, hogy a család komolyan vegye a bírák felhatalmazást és az inszkripciót! Akkor kiszabadulok!...”

Így lett az inszkripció összefoglaló kulcsszava Kentenich atya és övéi szolidáris szabadságharcának.

A Mária-nővérek közösségében különös és gazdag visszhangra talált Kentenich atyának egy másik gondolata is. Az egyik nővérnek a Kisjézus nevében ezt írta 1940 Karácsonyára válaszképpen:

„Kedves kis Mariengardom! Akkor teljesítem a kívánságodat (a Jézuskához írt levelében karácsonyi ajándékba Kentenich atya szabadulását kérte), ha a szíved és az egész család szíve egy virágzó Mária-kert (=Marien-Gard) lesz. Vagyis a kérésed teljesítése a Te és a többi schönstatti gyermek kezében van. Siessetek, nehogy elkéssetek!”

KENTENICH ATYA JUBILEUMI BESZÉDEI

1942. július 16. – 1967. július 16.

Előszó

1942. január 20-án a Schönstatt-család atyja és alapítója egy súlyos következményekkel járó döntést hozott. Elutasított egy lehetőséget, mely megmenthette volna a dachau koncentrációs táborból. A külső szabadságának az odaadásával a belső szabadság lelkét akarta minden időre megszerezni és biztosítani a család számára. Így lett 1942. január 20. Schönstatt legfontosabb napja, amelyet Kentenich atya „A családtörténelem tengelyének” nevezett.

1942. július 16-án alapította Kentenich atya Dachauban a Schönstatti Családmozgalmat és a Mária-testvérek közösségét. Mindkét intézmény alapítását a január 20-i döntés és tett áldásos gyümölcsének tekinthetjük.

Mindkét közösség az alapítás helyén, Dachauban ünnepelte 1967. július 16-án 25 éves jubileumát. Maga az alapító is jelen volt. Az évfordulói ünnep alatt Kentenich atya három előadást tartott. Az ünnep estéjén egy beszélgetésben így szólt ezek jelentőségéről:

„...Az előadások évszázadokra beállítják a váltókat. A tartalmukat a családnak hirdetni és magyarázni kell a következő időben. Ebben tervszerűen kell eljárni, és nemcsak itt-ott belekapni...”

A következő oldalakon ezek a magnófelvételtől leírt előadások olvashatók. Ahol az érthetőség miatt szükséges volt, zárójelben egy-egy szót betettünk.

1. ELŐADÁS

(Bevezető szavak, utalás a történelmi napra és helyre,
a Szentatya üdvözlő távirata)

Kedves Schönstatt-Családom!

Igazán szívből köszöntöm itt Mindannyiukat.

Őszintén örülök, hogy a mai történelmi napot itt, a történelmi helyeken oly sokan együtt ünnepelhetjük.

Ez egy történelmi nap! Miért? (A választ) tudjuk: Ma ünnepeljük a Családmozgalmunk és a Mária-testvéreink alapításának ezüst jubileumát.

Különös jelentősége van a számunkra, hogy a történelmi helyeken ünnepelhetünk. Már csak azért is történelmiek ezek a helyek, mert itt alapítottuk a két intézményt; de azért is történelmiek, mert itt ment végbe családunk egész Dachau-korszaka. Ismerjük vagy sejtjük ennek jelentőségét. Vezető személyiségek egy kis köre volt itt velem együtt fogságban a negyvenes években. Mit kellett, mit akartunk tenni? Hittük, hogy a művet itt tovább építhetjük. Hittük, hogy itt felülvizsgálhatjuk használhatóságát a saját életünkben és a tapasztalatainkban. Készek voltunk arra is, hogy a művet, amennyire lehetséges, amennyire a körülmények engedik, nemzetközivé alakítsuk; készek voltunk a műért élni és meghalni. Mindez megvalósult ezen a helyen. De nem úgy van, mintha akkor csak mi lettünk volna érdekeltek Dachauban. Az egész Schönstatt-család érdekelve volt. Velünk együtt szenvedett, dolgozott, imádkozott értünk (és megtalálta az utat), hogy sűrűn ellásson minket csomagokkal. Ez olyan jól sikerült, hogy akkoriban a láger térségeiben a papok közt körbejárt a mondás: Ha még egyszer koncentrációs veszély lesz, mi is úgy fogjuk csinálni, hogy előbb egy nővérközösséget alapítunk. Akkor jó dolgunk lesz Dachauban.

Engedjék meg, hogy kihasználjam az alkalmat, hogy mindenkinek igazán szívből megköszönjem, akik akkor az itteni foglyokat, rabokat, és ezzel az egész művet oly átfogó módon támogatták. Ma nemcsak lélekben va-

gyunk Dachauban. Nem, ma valóban testileg együtt lehetünk itt. Mindenki képviselve van itt, minden tagozat, fiatal és öreg. Minden réteg elküldte a küldötteit. Ezért még egyszer: Mindenkit igazán szívből köszöntök.

Talán érdekli Önöket, hogy milyen nagyot változott azóta Schönstatt nyilvános megítélése. Az imént egy táviratot kaptunk a Szentatyától, melyet a címzett, a müncheni bíboros adott át. A távirat szó szerint így hangzik:

„A Szentatya megelégedéssel értesült a Családmű és a Mária-testvérek 25 éves jubileumáról, és a leggazdagabb isteni kegyelem biztosítékául küldi a szívek által kiimádkozott apostoli áldást a mozgalom vezetőségének, valamint minden tagjának és családjának, hogy további áldásos tevékenységgel a családban és a hivatásban bátran megvalósítsák a keresztyén életeszmenyt.

Cicognani bíboros”

Azt gondolom, hogy mindannyiunk érdeke azt kívánja, hogy megragadva az alkalmat, köszönetet mondjunk ezért a Szentatyának, és egyúttal azt is kifejezzük, hogy a belénk helyezett elvárásainak minden rendelkezésünkre álló eszközzel meg akarunk felelni.

1. Központi elvárásunk: A schönstatti Dachau-foglyok természetfeletti élményeinek újraízlése

Mit várunk tehát ettől a mostani gyűléstől? Először úgy tűnt, hogy csak egy kis körről van szó, a Mária-testvérek kis köréről és a Családmű kis köréről. De aztán hirtelen úgy megnőtt a szám, sokan vagyunk most itt. Ezért úgy tűnik nekem, hogy személyes jogom és kötelességem, az előkészített ünnep kereteit egy kicsit szétfeszíteni. Azt gondolom, hogy kicsit mélyebben be kellene vezetnem Önöket a család történelmébe, hogy aztán majd lassan átlépjünk a Családművünk és a Mária-testvéreink történelmébe.

De még egyszer felteszem a kérdést, hogy az előtérben egy világos gondolat álljon: Mit várunk? Egész tömeg mellékes kívánság lehet, melyeket magukkal hoztak; nem hiszem, hogy tekintettel kellene lennem ezekre. De a központi gondolat, a központi elvárás, a központi vágy, úgy tűnik nekem, abban áll, hogy az akkori Dachau-foglyaink természetfeletti vallásos élményeit a magunk módján lehetőleg mélyen újraízlelhessük. Mit jelent ez? Mit akarunk tehát újra átélni? Azokat a vallásos élményeket, melyeket Dachauban itt mi és mindazok, akik velünk Dachauban lelki kapcsolatban álltak, feljegyezhattunk.

2. A négy határkő jellemzése családunk történelmében

Ha szabad itt egy pillanatra megállnom, akkor azt gondolom, hogy regisztrálni szabad és kell, hogy bevezette ezt a vágyat a legutóbbi Október-hét és Karácsony-hét. Miről volt akkor szó? Még nagyon jól emlékszünk rá. Az történt, hogy a négy ismert határkő szempontjából családunk egész történelmének hatása alá kerültünk. Lényegében az történt, hogy e határköveken levő egyes szövegeket megfejtettük. És minden egyes határkövet ugyanaz jellemez: Betörés, az isteni elemi erejű betörése családunk történelmébe – fentről nézve; és alulról szemlélve: az isteni feltörése és áttörése az egész családban.

Értjük, hogy ez mit jelent? Értjük, hogy indulásként miért emelem ki oly erősen: Mit akarunk újra átélni és megtapasztalni? A család térségében ezt az istenit! Ezeket a természetfölötti, vallásos élményeket! Nem frissíthetem föl részletesen, hogy mi mindent fedeztünk fel a négy határkövön. Érzik majd, ha még egyszer emlékeztetem Önöket arra, hogy az egész vonalon az történt, hogy isteni és nem emberi fényben álltunk; hogy isteni és nem emberi bizalom töltött be minket; isteni és nem emberi erő járt át bennünket, isteni és nem emberi győzelem lett osztályrészünk. Vessük mélyen magunkba a jeleket: Minden a túlvilág felé rendeződött, minden az isteni felé rendeződött. Ezért forog ez a családban.

Azt gondolom, hogy derekasan, nyíltan és becsületesen be kell és szabad ismernem: Ezzel megérintettem azt a feladatot, melyet – azt gondolom – Önök Istentől különösen is feladatul kaptak: számtalanul sok embert bevezetni az örök és végtelen Isten iránti teljes odaadásba; otthonossá tenni a túlsó világban és valóságban; vagy ha akarják, minden embert, főleg a család tagjait segíteni, támogatni, hogy kimondottan túlvilági emberré váljanak. Úgy gondolom, hogy ezzel kiemelhettem egy olyan különös feladatot, amelyet a jó Isten nemcsak nekem adott, hanem mindazoknak is, akik velem együtt a család térségében vezetőként tevékenykednek.

3. A túlvilági és naiv embernek, mint egy új, keresztény társadalmi rend hordozójának és alkotójának kifeformálása

Ha van rá alkalmuk, olvassanak utána a Regnum folyóirat 67. évfolyam második szám 73. oldalán. Azért idézem ezt a helyet különösen, hogy felhívjam a figyelmet a folyóiratra, a sorozatra, a Dachauról szóló cikkek sora-

ira. Nagyon kritikusan megírt cikkekről van szó, melyeknek idővel szellemi tulajdonunkká kellene válniuk. Itt, ezen az oldalon ezt olvassuk:

„A szalmazsák foltozása közben két munkatársa előtt kifejtett Kentenich atya egy szellemi vonulatot, amelyet két fogalom jelzett és határozott meg: *a túlvilági ember és a naiv ember.*”

Két központi fogalom, mely nemcsak a Dachau-történet körül forog, két központi fogalom, amely az egész Schönstatt-családra minden helyzetben jellemző.

Szabadjon egy harmadik vezérgondolatot hozzáfűznöm, amelyről szintén nem szabad megfeledkezni, amely itt nem jutott kifejezésre, de amelyen nem akarunk átsiklani. Ismételni fogjuk: *A túlvilági és naiv ember, mint egy új, keresztény társadalmi rend hordozója és alkotója.*

Három központi kifejezés, amelyet meg kell jegyeznünk. Innen fény esik családunk egész történelmére, fény esik arra a két intézményre is, amelyeket itt, ezen a helyen hívtunk életre.

Ha a szöveget még egyszer megnézik, akkor észre fogják venni, hogy a szerző először egészen különböző kifejezéseket sorol fel, hogy a túlvilági embert történelmileg alátámassza. A szövegek mind 1942-ből származnak, vagyis abból a korszakból, mely oly rendkívül mélyen belevágott családunk történelmébe.

„Ahogy már a féléves koblenzi fogsága alatt is, minden megfontolásában és döntésében abból a számára megmásíthatatlan tényből indult ki, hogy Isten a fogságban és a koncentrációs táborban való tartózkodás által úgy náluk maguknál a foglyoknál, mint az egész Schönstatt-családnál is rendkívüli módon segíteni, igen meggyorsítani akarja a túlvilági ember növekedését. Kentenich atya számára a túlvilági ember az az ember, aki a természetfölöttiek realitásába vetett hitből él – Menningen atyához 1942. január 20-án kelt levélből –, „aki »a lét minden szálacskáival otthon van a túlvilágban«, aki az életét a keresztségből származóan mint a megdicsőült Üdvözítő életében való részvételt értelmezi..., aki »örömmel belemegy az örök bölcsesség kívánságaiba«..., aki Pál apostol figyelmeztetését (Az égben járjatok!) a szívébe fogadja, és messzemenően úgy értelmezi, hogy az égben otthonossá kell válnia és maradnia...”

Aztán megmagyarázza a másik kifejezést is: a naiv embert. Hallgassák csak ugyanerről az oldalról:

„Akkor a halállal fenyegető éhségkatasztrófa alatt a túlvilági ember eszménye különös aktualitást nyert: a túlvilági ember képes Isten akarta sze-

rint, és ezért erősebben helytállni a dachau koncentrációs tábor »pogány-, örült- és halálvárosának« borzalmas viszonyai között. Ahhoz azonban, hogy teljesen ki tudja állni a próbát, egyúttal az is szükséges, hogy egy teljesen és egészen naiv ember legyen. »Naiv« a szó teológiai-keresztény értelmében, mint komolyan vett és élt istengyermekség, mint feltétlen bizalom Istenben, olyan bizalom, mely még az SS gyilkosok keze által is észlelni tudja Isten atyai kezét.”

A szó, melyet most hallottunk, egy másik szóra emlékeztet, amely lassanként a családban otthonra talált: Egyre inkább otthonosak vagyunk, akarunk lenni és leszünk a másik világban; mindig, az élet minden dolgából a jó Istent halljuk ki, Őt szimatoljuk. Mit akarunk? Kedvünket lelni az isteni-ben, ahol és ahogy az isteni mindig újra valahogy megérint, akkor is, ha a jó Isten vaskesztyűben nyúl hozzánk. Az atyai kezek, Isten atyai kezei mindig meleg kezek; de ezeken a meleg kezeken gyakran vaskesztyű van.

És hogy néznek ki ezek a vaskesztyűk? Itt van az utalás az SS-re, minden kegyetlenkedésével együtt. Nézzék, a túlvilági ember ismeri az átteteszővé tétel törvényét, mellyel minden teremtményt és az egész nemiséget átlátszóvá lehet tenni. A túlvilági ember ismeri a művészetet, hogy átnézzon e vaskesztyűkön, minden sérelmen, mely megtörtént vele, és megcsókolja az örök, jóságos Atyaisten atyai kezét. Még egyszer, a naiv ember! Értik, hogy miért állok meg itt olyan hosszan? Úgy tűnik nekem, hogy együttlétnünk nagy gyümölcse éppen az lehet, hogy megnyílunk erre a túlvilágra, hogy túlvilági emberekké válunk.

Monnerjahn atya a Regnumban tovább folytatja:

„A közös elmélgedések folyamán – amelyeket akkor itt Dachauban tartottam – ez a lelki-szellemi vonal egy szilárd kifejezésre talált, melyet Kentenich atya így fogalmazott:

»Mi, a dachau koncentrációs tábor papjai a legprimitívebb körülményekre nem primitíven, hanem naivan akarunk reagálni, és ha Isten akarja, vagy mint erős papi személyiségek a táborban hősieen meghalunk, vagy mint érett papok később egyszer Isten országáért buzgón és termékenyen továbbdolgozunk.«”

A naiv ember – a gyermeki ember, aki minden helyzetben gyermekien meghajol az örök, a végtelen Atyaisten minden kívánsága előtt.

Ismerünk egy szót, melyet később, korábban is már, gyakran hallottunk; egy svájci pedagógus szava, mely így hangzik: A mai kor legnagyobb szerencsétlensége, hogy elvesztette a gyermek-érzékét, mert ez lehetetlenné te-

szi Isten atyai tevékenységét¹. Ha ezt a mai korra és helyzetre alkalmazzuk, akkor érezzük, ahogy Isten végigrohan a világon. Olyan ez, mint amikor egy vihar átrohan a lombos erdőn. És miért? Először is nem nyilváníthatja ki szeretetét, jóságát, irgalmasságát a mai világnak, mert a világ elfelejtette és elvesztette az iránta, a kívánsága és akarata iránti gyermeki odaadást. A mai kor legnagyobb szerencsétlensége volt és marad a veszendőbe ment gyermeki érzék; az elvesztett igazi gyermeki naivitás.

A nemzetiszocialistáknak ugyanis az volt a tervük, hogy az embereket primitív körülmények közé vetik, hogy a primitív körülmények között primitív emberekké váljanak, akikkel játszani lehet, hogy azt csinálhassák velük, amit csak akarnak. Az élő Isten nem ok nélkül dobott be minket ebbe a világba..., hanem azért, hogy tudjuk, hogy mi folyik ma. Nem hiába értettük meg az örök bölcsesség nyelvét, értelmeztük és teljesítettük szándékait. Régen is és ma is a legtermészetesebb számunkra a világból: a mai emberiség legnagyobb boldogsága az ismét megtalált gyermeki érzék.

Ez a két nagy szívügy, ez a két nagy tendencia (a túlvilági és a naiv ember) mozgatott bennünket mindig. Igen, tulajdonképpen a család történelmének kezdetétől fogva, főleg pedig az üldözés éveiben – mindegy, hogy az első vagy a második fogságot vesszük – mindig ugyanazon az alapvonal (mentén) haladtunk).

Szabad-e ezeket a gondolatokat egy kicsit elmélyítenem, mivel nyilvánvalóan ebben az irányban bizonyos vágy van bennünk? Mit értünk mi a túlvilági ember alatt? Ha szabad egy összefoglaló fogalom meghatározást adni, akkor azt kell és kellene mondanom: Először is egy tisztánlátó, mélyrelátó és körültekintő embert; másodszor egy végtelenül merész, és harmadszor egy végtelenül győztes embert.

Miért előrelátó, mélyrelátó, körültekintő? Azért, mert egy új megismerő szervet kapott ajándékba: a hit szellemét. Amikor az előbb minden teremtmény és nemiség átlátszóvá tételéről beszéltünk, akkor a hittel való átlátszóvá tételre gondoltunk. Ez az a hit, aminek a kedvéért a Szentatya június 29-ével kezdődően egy egész hit-évet hirdetett meg. Tudjuk, hogy ez a lumen fidei, a hit fénye egyszer majd az örökkévalóságban a dicsőség fényévé változik át, mely a lumen gloriae. Mindent összevetve: Az a túlvilági ember, aki nemcsak a hit szerint, hanem mindig a hitből él. Úgy, ahogy Pál mondja nekünk: „Az igaz a hitből él”², vagyis nem csak mintegy a természetes ismeretből, nem is csak mintegy az érzéki megismerésből; ő a hitből él, a hit fényéből, a hit atmoszférájából, a hit lelkéből.

Túlvilági emberek! Ez egy atmoszféra, kedves Schönstatt-családom, mely Dachaut, családunk Dachau-korszakát minden irányba átborzolta és átfújta. A túlvilági ember merész ember! Miért merész? Mert mindig összeköttetésben van az isteni erővel, sohasem válik el Istentől a lényében; sohasem válik el Istentől a cselekedeteiben. Ő csak és csak eszköz. Eszköz az Örökkévaló és a Végtelen kezében; hát ezért merész...

Nem tudom, hogy mit hallottak már a Dachau-történelemből; ha nem hallották még, akkor itt a többi oldalon bevezetést kaphatnak. Aztán, majd ha tudatosul Önökben, hogy mennyire vakmerőek voltak a lépések, mennyire merész volt minden vállalkozásunk, amelybe itt, itt a drótkerítések mögött belefogtunk, igen, mi mindenre vállalkoztunk, akkor majd fontolják meg, hogy ez illik egy túlvilági emberhez. Mindig vakmerő és győztes is. Miért győztes? Ahol Isten határozottan az egyik oldalon áll, végül is szükségképpen mindig ott lesz a győzelem.

Ha ezeket a gondolatokat ellentétekkel akarjuk megvilágítani, akkor gondolom, hogy kihangsúlyozhatom: A túlvilági ember, akit átistenített embernek nevezhetünk egy Istennel átjárt világban, ellentétben áll az emberies emberrel egy emberközpontú világban; ellentétben áll a mechanikus emberrel egy mechanikus világban.

Tudjuk, vagy mindenestre sejtjük, hogy miről van ma szó: Isten trónfosztása folyik az egész vonalon, egy „el-Istentől” mozgalom az egész vonalon. Nézzék, ez minden irányban oly sokoldalúan halad előre, hogy joggal mondhatjuk, hogy az átistenített embert mindenfelé le akarja váltani az emberies ember. Az ember Isten helyébe akar lépni. Az ember ugyanis átalakította a világot, és ez volt a feladata is, hiszen Isten megparancsolta: „Hódítsátok meg!”³ Az ember átalakította a világot, és ezért a világban sokkal inkább vestigia hominist⁴ lát, mint vestigia Deit⁵. Megáll önmagánál, elfelejti a jó Istent, leírja a jó Istent. Látják, ezért tekintjük mi mindig a világot, mint amit Isten hordoz, amit Isten átjár, amit Isten kormányoz. Ekörül forog ma minden, és ez az a nagy küldetés, amit a jó Isten a családnak ajándékozott, ez az a nagy mű, amelyet a jó Isten, amelyet a család nagy nevelője Dachauban és az azt követő küzdelmi periódusokban egyedülálló módon nekünk ajándékozott. Ezért nevelt hősies módon nagyra embereket, akik teljesen otthon vannak és belegyökereztek a túlvilágba.

És ha a mechanikus emberre gondolunk, ez a bolsevik ember. Ő úgy tekint magára, úgy szemléli önmagát pusztán, mint egy gépezet helyettesíthe-

tő alkatrészét, és a világot is, mint egy nagy gépezetet; szó sincs Istenről, szó sincs túlvilágról, itt minden öntörvényű és önmagát imádja.

Úgy gondolom, hogy a harmadik gondolathoz is kellene egy szót hozzáfűznöm. Ugyanis arról beszélhettünk, hogy a mi alaptendenciánk, alapszívügyünk a túlvilági, a naiv ember, aki egy új társadalmi rend létrehozója és hordozója. Igen, az új társadalmi rend! Nem szeretnék itt túl sokáig megállni, jöllehet megérné a fáradságot, hogy kimerítően beszéljünk róla. Az új társadalmi rend, erre már kezdettől fogva utalás történt, amikor a porondra léptünk, amikor az „Előalapítási okirat” rámutatott az új emberre az új közösségben. Arról volt ott szó, hogy a közösséget, a társadalmat kicsiben megújítsuk. Aztán ez tovább folytatódott a húszas években. Emlékszem, a húszas évek közepén egyszer csak felfénylett előttem – amikor az anyaságról énekelt és beszélt az egész katolikus irodalom –, már akkor feljött bennem az atyaság fontossága. Azóta sohasem hagytam figyelmen kívül a mai keresztény kultúra megmentésének gondolatát.

Továbblépést jelentett 1929, az első nagy dobás: a szentély árnyékában, itt kell a világ és az egyház sorsát évezredekre lényegében együtt eldöntennünk. Beleértettük, belefoglaltuk a gondolatot: Schönstattból egy új társadalmi rendet! Ez később, 1947-ben és 1948-ban rendkívül világosan kifejezésre is jutott.

1947. Kihallgatás, magánkihallgatás a Szentatyánál. Megígértük, hogy gondoskodunk arról, hogy a világi intézetek, kiváltképp a mi világi intézeteink lényegesen hozzájáruljanak az új társadalmi rend kereszténységgel való átítatásához. Egy új társadalmi rend! Ezért élünk, erre törekszünk, ezért halunk! Ha ez ott van a szemük előtt, akkor azt is megértik, hogy miért nem vesztettük el soha ezt a célt a szemünk előtt, akkor sem, amikor Dachauban voltunk és a halálra kellett számítanunk.

Később, 1948-ban, amikor a családmozgalmunk lélegezni kezdett, halottuk a szót, melyet kintről, Brazíliából írtam Schönstattba: „Ha a Szűzanya Schönstattból kiindulva egy új emberi társadalmat és egy új embertípust akar formálni és alakítani, akkor szükségképpen egész kegyelmi hatalmát arra kell összpontosítania, hogy teherbíró Schönstatt-családokat hozzon létre és szaporítsa.”

Úgy tűnik nekem, hogy ezzel talán eleget beszéltem arról, hogy a kiindulásul választott támpontunk hol kapcsolódik a családtörténelmünkbe. A világosan felismerhető és együtt megragadható támpontunk: a vágy a túlvilági ember után; a vágy az átélés, a nagy élmények, az isteni, természetfelet-

ti élmények után, amelyeket itt Dachauban elkönyvelhettünk. Folytathatom és mondhatom: ez a vágy a közbenső időben, vagyis októbertől máig, karácsonytól máig még tovább fejlődött. Miért? Az akkor előadott gondolatmeneteket lassan feldolgozták. Először csak a schönstatti laikus szervezetekben, majd a papi közösségekben is, és azok gyújtottak és elmélyítették ezt a vágyat. Ehhez jött aztán a legkomolyabb törekvés is, hogy az egyéni történelemben, a család egyes tagjainak történelmében, az egyes tagozatok történelmében is megtalálják az isteni betörését, az isteni feltörését és az isteni áttörését.

És most már – úgy vélem, hogy ha Isten tervét helyesen értelmezem, szabad azt mondanom – e vágy bizonyos megkoronázása előtt állunk. Mit jelen a megkoronázás? A vágy már önmagában is egy darab élet és élmény! De ha mi most ennyire világosan kimondjuk, hogy a mostani együttléttől reméljük az átélés kegyelmét, vagyis nemcsak a fejünkkel kutatunk utána, hanem szeretnénk újra átélni, újra ízlelni ezt a túlvilági, természetfeletti, mennyei valóságot, a túlvilági ember eszményét, akkor érezzük, hogy ez a legnagyobb, amit várhatunk. Nos, szabad hát ezt várnunk?

Engedjék meg, hogy most egy másik szót mondjak, hogy még jobban megértsük egymást! Egy szót, melyet a régi misztikusok hagytak ránk: Egy életmester ezerszer többet ér, mint sok könyvember.⁶ Tehát még egyszer: Egy életmester többet ér, mint ezer könyvmester. Nagy dolog, ha ismerjük a túlvilág jelentőségét, a túlvilági ember jelentőségét. De ha mindezt éljük is, akkor mondhatjuk, csak akkor vagyunk igazi schönstattiak, csak akkor élünk igazán helyes módon a túlvilági, a természetfeletti valóságban.

4. A túlvilági ember eszményének megvalósítása Isten kegyelme és az ember közreműködése által

Várhatjuk-e hát, hogy most ebbe az élményvilágba is mélyebben bejuttunk? Úgy tűnik nekem, telve nagy bizalommal, hogy két okból is szabadna igent mondanom. Ahol élményekről, isteni élményekről, a túlvilági ember élményéről, a túlvilági ember eszményének megvalósításáról van szó, ott két összetevő működik: Isten és ember.

Isten működése! Ha nem csalódom, az egész család az utóbbi két évben sajátos gyengéden és mélyen megízlelhette az istenit. Az isteni megízlése legyőzte az emberi, a földi, az érzéki dolgok ízét. Nem úgy, mintha az isteni

íz kiirtaná, hanem az isteni megízlelése megkönnyíti a világban való szabad életet. Megkönnyíti, hogy ellenálljunk a világ rabszolgaságba ejtő ízeinek. Nézzék, az isteni élményére a legjobb előkészület az isteninek ez a megízlelése. Aztán másodszor nem hagyhatjuk figyelmen kívül: Már gyakran beszéltünk róla, hogy kb. két éve, ha nem régebb óta, a szentélyünkben egy rendkívül erős kegyelmi folyam árad ki, és a család minden tagját és tagozatát belsőleg átítatja. Tudjuk, hogy ez a kegyelmi folyam kimagasló módon mindazáltal növekszik, ami Dachauval kapcsolatban van. És arról is meg vagyunk győződve, hogy ugyanez az így megnőtt kegyelmi folyam most ismét visszafolyik ide Dachaubá. Így tehát várhatjuk, hogy a nagy cél, amit én magamnak legalább személyesen e látogatás elé kitűztem, mégis mintegy igazsággá és valósággá válik.

Ami pedig az embert illeti, ami minket illet, milyen tevékenységet fejtettünk ki mi? Nyilván ez is Isten tevékenysége – ez az első, amit mondani akarok –, de amely nem nélkülözi a mi saját közreműködésünket: *A vágyakozás a túlvilági ember eszménye után.*

Semmi tapasztalat, még az életünk legnagyobb fájdalmai és a természetes családjunk legnagyobb szenvedései sem tudták elnyomni ezt a vágyat. És most, amióta a családon átvonul, átfúj ez az erős természetfeletti huzat, erősödik a vágy. Vágyakozás? Igen, „boldogok, akik éheznek és szomjaznak..., mert ki fogják elégténi őket”.⁷ Boldogok tehát – erre vonatkozik az ige, ami előttünk is már ismert – a vágy férfiai és asszonyai, mindig a valóság, a megvalósítás, a birtoklás férfiai és asszonyai.

Aztán még egy másik válasz a mi saját közreműködésünkre. Legalábbis sokan a tagok és a tagozatok közül megtettük, amit csak lehetett, hogy mélyebben bejussunk Dachau történelmébe. Talán azt a néhány órát is, amit itt eltöltenek, erre a célra használták fel és ebből a szempontból értékelték. Most még hiányzik a feladat, amelyet immár nagyjából meg akarok oldani. Az összes kicsi vagy nagy felismerésünket, amelyeket magunkkal hoztunk, fel kell rögzíteni, egy kettős vonalra fel kell erősíteni! Nos tehát mi a feladatunk?

Irányvonalat húzni, egyrészt egy világos, érthető irányvonalat, egy fontos irányvonalat Schönstatt történelmén át, vagy inkább: a schönstatti történelmünk itteni Dachau-korszakán át és majd aztán világos irányvonalat húzni a Mária-testvéreink történelmén és a Családművünk történelmén át.

Mielőtt erre rátérnék, javaslom, imádkozzunk egy kicsit az ünnepre előkészített imádságokból.

2. ELŐADÁS

Kedves Schönstatt-Családom!

Szabadjon ismét egy pillanatra figyelmet kérnem. Jó alkalom adódik arra, hogy egy végső nagy irányvonalba állítsuk be mindazt, amit itt Dachauról általános körvonalakban hallottunk, amit a mai nap folyamán is itt-ott magunkba fogadtunk. Sejtik, hogy az akkori korszak élményei milyen sokfélék voltak; tudomásuk van arról is, hogy akkor mily hallatlan merész-séggel mintegy játszottunk a körülményekkel, látszólag a halállal; tudják azt is körülbelül, hogy mindezek az élmények mily gyümölcsözőek voltak.

1. 1942. január 20.:

a Dachauban átélt Schönstatt-történelem megértésének kulcsa

Két kérdést szeretnénk röviden megválaszolni. Azok számára, akik már ismerik a viszonyokat, elég lehet a két válasz arra, hogy tovább kutassanak. A többiek pedig, akik most először fogadják be ezt a világot, arra indíthatja, hogy más oldalról is egyre jobban megismerhessék. Először egy kulcsot keresünk, másodszor pedig útmutatást a kulcs használatához.

Egy kulcsot keresünk. Mit jelent ez? Egy olyan kulcsot, mely felnyitja és érthetővé teszi számunkra a dachauai eseményeket. Mi ez a kulcs? Valójában éppen ezért imádkoztuk az előbb:

1942. január 20-a

Aki részt vett az októberi napokon és a következményekben⁸; aki az egyes formációkban életszerűen mélyebben belépett ebbe a világba, az tudja, hogy 1942. január 20-a családuink történelmének második határhelyét jelenti.

1.1. A második határkő jellemzése: az isteni bizalomban állva

Ennek a második határkőnek markáns jellegzetessége, hogy itt tudatosan elutasítva minden emberi reményt, egyedül Istenbe vetettük minden bizalmunkat. Szabadjon mindig újra felhívnom a figyelmet, hogy amiről beszélek, az mindig ugyanarra vonatkozik, a túlvilági emberről van szó, aki otthon van a természetfölötti világban. „Az igaz a hitből él!”, a reményből és a szeretetből. Tehát egy olyan határkőről van itt szó, mely végül is átfogja családunk történelmének Dachau-korszakát. Dachau-korszak! Nem beszélhetek részletesebben erről.

Hogy kerül ide ez a markáns szó: az isteni bizalomban való hősies helytállás? Szabadjon emlékeztetnem Önöket, hogy ha csak néhány szóval is, de éppen ezért imádkoztak az előbb. Szeretnénk azonban jól megérteni azt a néhány szót. Miről is van itt szó? Lehetőség nyílt egy bizonyos fokú valószínűséggel arra, hogy elkerülhessük a koncentrációs tábor, ha egy meghatározott emberi eszközt igénybe veszünk. A család akkor az én személyemben szándékosan és alapvetően félretolta ezeket az emberi eszközöket, és egyetlen lendülettel és biztonsággal legalábbis a túlvilági valóság talajára állt.

A szó, melyet már oly gyakran hallottunk, és amely talán gyakran a lelünkben is visszhangzott, így hangzik: Kérlek, értsd az eljárásomat – vagyis azoknak az emberi erőfeszítéseknek a mellőzését, melyek meg akartak menteni engem, és ezzel a családot Dachautól és a biztos haláltól – a természetfeletti világ és valóság realitásába, a szeretetszövetségünk realitásába vetett hitből.⁹ Ez azt jelenti, hogy a szeretetszövetség által Mária átvette az egész mű feletti felelősséget, és hogy ez egy realitás. Átvette a felelősséget! Azt kell végső soron mondanunk, hogy a szövetségünk egy olyan kölcsönös szövetség, amely által Mária a teljes felelősséget átvette, hogy Schönstattot tűzön-vízen át végül is győzelemre vezesse.

Ez a hit, ez a rendíthetetlen hit és bizalom indított arra, hogy minden emberi eszközt elutasítsunk, és engedjük magunkat bátran bezárni Dachau poklába. Tehát hol van itt a kulcs? Szilárdan megállni, rendíthetetlen szilárdsággal állni a természetfölötti világ talaján. Abban a természetfeletti világban, mely a katolikusok előtt is igazán már alig ismert; egy természetfeletti világban, amelyre legfeljebb csak akkor mereng vissza néha az ember, ha bajba került az élete.

Itt pedig, ebben a másik világban teljesen otthon voltunk.

1.2. Dávid és Góliát

Szabad egy képet használnom? Akkoriban gyakran használtuk: Dávid és Góliát képét.¹⁰ A Góliát, ismerjük őt, ez a nemzetiszocializmus, aki akkoriban lassan már a hatalmának csúcsára nőtt fel. És a kis Dávid, ez voltunk mi. Veszélyeztetve éreztük magunkat a hatalmától, igen, szinte a leendő mindenhatóságától. Dávid páncél és fegyver nélkül lépett fel Góliáttal szemben. Így állt Schönstatt is itt: páncél és fegyver nélkül. Dávid, a kezében parittyá és egy kovakő! Parittyá – mi van a mi kezünkben? Hősiesség, hogy a Szűzanya teljesíti kötelezettségét. Mi nekünk a kovakő? Teljesíteni azokat a feltételeket, amelyeket Mária az alapító levélben számunkra előírt: Ha mi egészen neki adjuk magunkat, akkor ő bennünk és általunk mindazt meg akarja valósítani, amit az isteni terv öröktől fogva előirányozott. Ezért a hősiesség, vagyis a bizalomnak, a teljes odaadásnak, és ezzel egy felbecsülhetetlen belső szabadságnak betű szerint vett hősiessége. Belső szabadság! Többé már nincs joguk az emberi kívánságoknak és tiltakozásoknak; nem, végső soron a belső szabadság, a mozgathatóság azt jelenti, hogy a jó Isten azt tehet, amit akar. Ha a tervben a pusztulásunk van: Tessék, pusztíts el minket! De bízunk Benned: Ha teljesen kiszolgáltatjuk magunkat Neked, akkor Te is kiszolgáltatod magadat Schönstattnak, és a pokol hatalmait, az ördögöt legyőzöd. Gondolom, értjük ezt.

Szeretnénk, ha a Szűzanya ma kiesdekelné számunkra a kegyelmet, hogy ezt az egész világot befogadhassuk. Szükségünk van erre a kulcsra számtalan életkérdésnél is, amelyek ma nyomasztanak és veszélyeztetnek minket. Használni fogják még nagyobb gondok megoldására is, amelyek holnap, holnapután támadnak majd.

2. Útmutatás a kulcs helyes használatához

2.1. Dachaui huszárcsínyek

Tehát a második: Útmutatás a kulcs helyes használatához. Útmutatás, mihez? Gondolom, hogy ha egyszer meggondoljuk, hogy mit hozott nekünk Dachau, akkor először is egy csomó hajmeresztő huszárcsíny jut az eszünkbe.

Mit mondjak tehát? Tegyük most ezt a kulcsot a huszárcsínyekre, melyek csak a másik földön, a túlvilági földön való rendíthetetlen állásból értelmezhetők. Abból a sziklaszilárd meggyőződésből, hogy a jó Isten álta-

lunk valami nagyot szeretne végbevenni, minden akadályt legyőzni, leverni az összes ördögi támadást itt a koncentrációs táborban is. Itt volna most a helye, hogy felsoroljak Önöknek egy csomó huszárcsínyt. Bizonyára érdekes lenne, de attól tartok, hogy túl sokáig tartana. Vigyék magukkal legalább ezt a gondolatot.

Még egyszer: útmutatást akarunk kapni a kulcs használatához. Hol, milyen valóságra akarjuk másodszor használni? A dachauai táborról alkotott felfogásunkra, és harmadszor azokra a gyümölcsökre, melyeket a családunk Dachautól ajándékba kapott.

2.2. Dachauról alkotott felfogásunk: A túlvilági nagyhatalmak heves összeütközése

Miféle felfogás ez, mely az éppen most vázolt álláspontból kiindulva lesz érthető? Ma már tudjuk, sőt magától értetődőnek tűnhet előttünk. Ha már az egész világtörténelemben, akkor az egész Schönstatt-történelemben is, főleg pedig a Dachau-történelemben a világtörténelmet alakító túlvilági nagyhatalmak rendkívül erőteljes összeütközését látjuk. Itt egymásnak ütköznek: az isteni hatalmak... Ez a Háromságos Isten a Szűzanyával. Az ördögi hatalmak, ez a sátán az összes pokolbeli segítőjével együtt és az összes segítőjével itt a Földön. Számunkra magától értetődő volt, hogy a Schönstatt-történelem egész Dachau-korszaka a túlvilági nagyhatalmak, az isteni és az ördögi (hatalmaknak) rendkívül heves összeütközése volt. És mindaz, ami Dachauban történt, nem más, mint további összeütközések, a két nagyhatalom összeütközésének továbbvezetése és folytatása.

Így lesz Önöknek érthető az a kijelentés, melyet akkoriban írtam, hogy 1942. január 20-át megindokoljam, és követésre buzdítsak. Ez által – így szól a kijelentés – az ördögi hatalmakat fel fogjuk ingerelni, de az ördögi hatalmakat kényszeríteni is fogjuk.¹¹ És egy másik állítás: Amíg én, amíg Schönstatt bennem itt fogságban van, nem történik Schönstatt-tal odakint semmi.¹²

És később ez a mély meggyőződés, hogy itt nagyhatalmak, isteni és ördögi hatalmak küzdenek. Mindig újra, ha a víz mintegy az orrunkig és a fölé ért, a csendes meggyőződés: ez egy bizonyíték arra, hogy Isten terveiben Schönstatt arra rendeltetett, hogy az ördög birodalmát itt a Földön szétrombolja. Ugyanis az ördög egyáltalán nem érdeklődne irántunk annyira, ha Isten terve mindezekben az irányokban nem volna oly átfogóan nagy és mély.

Kétségtelenül ilyen volt a beállítottságunk Dachau és az ott történetek iránt. Világosságot kaptunk mindabból, amit 1942. január 20. hozott nekünk.

2.3. Gyümölcsök, melyeket családunk Dachautól kapott ajándékba

2.3.1. 1942. január 20. egyik gyümölcse:

A schönstattiak számára Dachau nem pokol, hanem mennyország lett

Ugyanez érvényes a gyümölcsökre. És kimondhatatlanul nagyok azok a gyümölcsök, melyeket Dachau és általa 1942. január 20-a hozott a családnak. Miről is van itt szó?

Először is egy nagy tényről: Dachau a számunkra nem pokol, hanem mennyország lett. Kérdezzék csak meg azokat a családtagokat, akik együtt voltak velem Dachauban, hogy mily gyakran körbement a szó a köreinkben: ha már ez igaz, hogy Dachau egy pokol – ha már ez igaz, hogy aki belép ebbe a pokolba, nem jön ki többé –, hagyj fel itt minden reménnyel¹³, számunkra Dachau egy mennyországgá változott.

...Lenne anyag bőven, hogy könnyen, hosszan és sokat beszéljessünk erről; a kiindulási ok: Miben áll a mennyország? Egy rendkívüli szeretetközösség a Szentháromsággal és a boldogokkal. Mi a mennyország? Tabernaculum Dei cum hominibus.¹⁴ Egy életközösség a Szentháromsággal, a lélek és Isten között, a közösség lelke és Isten között. Az egész vonalon tehát miről van szó? Mikor birtokoljuk az eget itt a földön, már amennyire ez lehetséges? Ha mélyen belenövünk egyénileg és közösségileg is a Szentháromsággal való közösségbe.

Szabad-e, kell-e most bizonyítanom, hogy mindez akkor nálunk mennyire megvalósult? Kétségtelenül nem úgy, mintha itt egy olyan égi boldogságról lett volna szó, mely már nem képes növekedni; de sajátosan és egyedülállóan a pokol mennyországgá változott. Mi által? Azáltal, hogy komolyan vettük 1942. január 20-át.

2.3.2. Egy további gyümölcs: A Dachau-korszak a történelem csodája

És a második nagy gyümölcs? Joggal mondhatjuk, hogy Schönstatt teljes Dachau-korszaka számunkra a történelem egy csodáját jelenti; a történelem egy valóságos csodáját. Miről van itt szó? Egy kegyelmi csodáról, egy erkölcsi csodáról. Szabadjon itt egy pillanatra megállnom és emlékeztetnem

Önöket, hogy hogyan jött létre Schönstatt? Mindannyian tudjuk ezt, hogy a nyitott ajtók törvénye¹⁵ és a teremtett eredmények törvénye¹⁶ szerint.

A nyitott ajtók törvénye szerint: A jó Istennek ki kell nyitnia egy ajtócskát, ha valahol át kell mennünk. Ezt Bismarck mondta¹⁷ egyszer nekünk az ő rendkívül súlyos módján. (Amikor emlegették neki,) hogy mint kancellár mi mindent végbevitt a történelemben, a porosz német történelemben, tiltakozott és ezt mondta: Mi diplomata sem, mi politikusok sem tehetünk mást, mint várunk, amíg Isten dübörögve elhalad felettünk és... és azon igyekszünk, hogy gyorsan megragadjuk a köpenyét. Ez az egyetlen, amit tehetünk. Mit akar ezzel mondani? Az egész életnek mindig Isten vezetése alatt kell állnia. Isten kezének egy dübörgő jelére vár (Bismarck), hogy az Ő kívánságát valahol felismerje, elismerje és megvalósítsa. Nálunk ez kezdetől fogva sajátosan és egyedülállóan mindig így volt. Életünk legkisebb dolgait is a gondviselésbe vett hittel fogtuk fel: Isten intése! Az összes nagy feladatot és legnagyobbfajta küldetést ilyen módon kaptuk, és a nyitott ajtók e törvénye szerint vezethettük le.

A pillanat szentsége, egy ismert szó. Minden pillanat mutat, mond valamit a jó Istenről, kinyit egy ajtócskát és bátorít bennünket, hogy átmenjünk rajta. Ez nem dübörgő lépés, hanem csendes lépés volt. Éppen ez az, amit nekünk, mai embereknek ismét meg kell tanulnunk.

A XVII. században Párizsban egy alkalommal tudósok ülészetek, a társadalom legelőkelőbb tagjai. Egy könyvrészlet volt a kezükben, benne írás, egy ismeretlen írás. Kézről kézre adták az iratot. Nos, vajon kitől származhat az írás? Senki sem tudta. Bossuet¹⁸ kézbe véve a töredéket így szólt: Nos, mi ez? Ezek oroszánkarmolások; így csak Pascal¹⁹ tud írni. Oroszánkarmolások! Isten nemcsak oroszánkarmolások által „beszél”; nyilván így is szól; de nálunk mindig csak a leghalkabb, legszerényebb indítások, a kor eseményei által szólt. Innen vannak a nagy terveink, sőt innen a nagy bátorság is. De vajon megvalósultak-e a tervek? Válasz: ...Ezt a teremtett eredmények törvénye biztosítja. Ha az Istentől jövő terveket így fogjuk fel, valósítjuk meg és azok elérik céljaikat, akkor majd minden esetben bizonyítani lehet, hogy az előzményekből²⁰ nem következnek az eredmények²¹. Mit jelent ez praktikusán? Emberi gondolkodás önmagában képtelen lett volna mindazt létrehozni, ami itt megvalósult. Az egész tevékenység eredménye arra mutat: Egy isteni hatalom állt mögötte és fejtette ki hatását.

Nézzék csak, ha még egyszer visszatekintünk a Dachau-korszakra, ugye nem találjuk magától értetődőnek; a régi szó még itt van a fülünkben: az

eszközök jelentéktelensége, a nehézségek nagysága és a sikerek nagysága. Ahol ez a három elem találkozik, egy elemi isteni beavatkozásról beszélhetünk és kell beszélünk. Így volt ez Dachauban: Az eszközök jelentéktelensége, a kis körünkre gondolunk, mely bilincsekben volt. A nehézségek nagysága, nem szükséges még egyszer kifejtennem. A sikerek nagysága! Nos, miféle siker volt az? Nemcsak, hogy Schönstatt egésze győztesen jött fel a katakombákból, hanem azok is, akik itt áldozatul estek, igen, nemcsak sacrificiumként²² álltak itt, hanem egyúttal victoresként²³ is; nagy részük (bensőleg) átalakulva. Így került ki Schönstatt győztesen minden küzdelemből, és most ebből a következtetés: Ha ez így van, ha Isten ily világosan beszélt – nem oroszlámkarmolásokkal írt, de olyan érthetően, ahogy csak lehet –, akkor magától értetődik, hogy gyerünk kifelé mindenütt, az egész világba!

3. Dachau következménye: Schönstatt belépett egy új történelmi korszakba

Ezért félre a tartózkodással! Most nem kell mindig újra okosságot kiáltani! Tudjuk most: Isten akarja ezt! Mit akar? Hic est digitus Dei! Itt van Isten uja! És ha ez Isten uja, akkor ki minden országba, akkor gyerünk a hierarchia ítélőszékei elé, Schönstatt kifelé minden országba! Így 1942. január 20. által összhangban a Dachau élményekkel Schönstatt történelmének egy egészen új korszakába lépett be.

Nos imádkozzuk most tovább a következő imákat!

3. ELŐADÁS

A Családmű és a Mária-testvérek történelme

Kedves Schönstatt-Családom!

Engedjék meg, hogy a most imádkozott imákat először ismét röviden összefoglaljam, egyetlen egy nagy vonulatba összesűrítsem. Ha mélyebben beletekintünk abba a vonulatba, amely végül is az egész Dachau-korszakon végigvonul, akkor meg kell most egy pillanatra állnunk, és követnünk kell a vonulatot, mely mindkét alapításon, a Családmű és a Mária-testvérek alapításán át végigvonul.

Talán kevésbé ismert dolgokról lesz most szó, de annál jobb. Ahhoz az elhatározáshoz akarjuk tartani magunkat, amelyet a Karácsony-héten javasoltam, amikor a történelmi érzék ápolásáról beszélünk. Ha érzékelnünk akarjuk a történelmet, vagyis itt a Családmű történelmét és a Mária-testvérek történelmét, akkor először is világosan látnunk kell a történelmi folyamatot. A történelmi tényismeretet aztán majd kiegészítjük a tények értelmezésével, hogy eljussunk egy ilyen intézmény történelmi felelősségéhez és történelmi küldetéséhez. Először tehát néhány szót a tényállásról.

1. Történelmi tény: A koncentrációs táborban megérett a szándék egy családmű és egy testvérközösség alapítására

Miről van tehát szó? Azt gondolom, hogy az érthetőség kedvéért szabadjon először emlékeztetnem arra, amit az első előadásból magunkba akarunk vésni. Azt mondtuk, hogy mi nemcsak a túlvilági, a naiv ember eszményéért küzdünk, hanem egy olyan eszményért is, mely hordozója és teremtetője egy új keresztény társadalmi rendnek. Ez a tényállás! Innen kiindulva érthető minden, amit egymással most meg akarunk beszélni.

Először egy pillanatra a családokra gondolunk, hiszen különösen is tekintettel akarunk lenni most rájuk. A Mária-testvérek ugyanis már megtar-

tották maguknak az ünnepüket. Összegegyítették az egész vagyónukat, és nem mertek minket meghívni. (*Derülség*) De talán majd egyszer később, ha megtollasodtak, majd akkor. Most tehát különösen is a családokkal akarunk foglalkozni. Hogyan történt hát? Hogy gyorsan választ találjunk, meg akarjuk itt különböztetni az előtörténetet, a központi történetet és az utótörténetet. Emlékezzenek még egyszer arra, hogy arról volt és van szó, hogy egy keresztény társadalmi rendet hozunk létre. És mi minden megvalósult már Dachau előtt! Két dolog volt, ami hiányzott. Mindenekelőtt: egy kiépült családmű és egy férfiközösség. Ezzel a feladattal léptem be a koncentrációs táborba, és mindig újra a nyitott ajtók törvénye szerint kerestem az utat: nem nyit-e a jó Isten valahol, valamikor, ha a legkellemetlenebb körülmények közt is egy utat e kettős alapítás számára? Röviden egy szót az előtörténetről.

1.1. Előtörténet

Egyedi felismeréseken át világossá vált, hogy egy keresztény társadalmi rendet csak családmozgalommal lehet megvalósítani

Gondolom, hogy szabad emlékeztetnem arra, hogy már 1912-ben milyen erősen hangsúlyoztuk a közösség gondolatot. Hiszen ebből született a nagy cél: *Az új ember az új közösségben*. Akkoriban inkább arról volt szó, hogy a már meglevő közösségekbe, amik inkább voltak társaságok, mint közösségek, életet lehelni. (*Derülség*, mert Kentenich atyának egy ernyőt adnak az erős nap miatt...)

Tehát már akkor ébren volt a gondolat, mert a közösség és mindaz, ami létezett, túlságosan formálissá vált. Ezért (kellett) egy új közösség, egy lelkes, eleven közösség. Aztán később, a húszas évek körül, a húszas évek közepén, ahogy már említettem, a dolgok kissé jobban megvilágosodtak. Ekkor lett világossá előttem az apa teljes méltósága a modern kultúrában, mely akkor még csak lassan, lassan kezdett hanyatlani. Sok dolog, amit akkor ismertünk fel, de ami nem volt még nyilvános közkinccs, később bevonult a család-történelmünkbe.

Továbbá 1932-ben tartottam egy tanfolyamot a házasságpedagógiáról, ahol alkalomadtán néhány dolgot kifejtettem. Szabadjon ebből egyet s mászt felolvasnom, de kérni szeretném Önöket, főleg a családokat, hogy olvassanak utána a *Fundament und Krone* (Alap és korona) c. munkakönyvben, mely nagyon lelkiismeretes összefoglalót ad. Először is rámutat egy alaptörvényre a 6. oldalon; ez hát egy jubileumi szám.

„Az alapító mondja: Abból a nagy gondolatból élünk, hogy a Szűzanya innen kiindulva eszközként akar használni minket, hogy Isten Országát „újra” felépítse és visszahódítsa. Ezért a mi legközpontibb feladatunk, hogy az ő képét elől vigyük és egyre jobban arról gondoskodjunk, hogy megszámíthatatlanul sokan egy tökéletes szeretetszövetséget kössenek vele.” – Ebből a gondolatból kiindulva: a családok maguktól gondoskodni fognak arról, hogy ismét lelkesen egymásra találjanak, és végső soron Isten Országának alapját ismét lerakják.

Aztán az 1932-es tanfolyamon többek között: „Ha egy vallásos közösség nem a hétköznapiak alakításán dolgozik, akkor megérdemli, hogy a koráramlatok elkaszálják.”²⁴

Itt még nem a Családműről van szó. Itt még csak arról van szó, hogy a család, a családuink minden tagozódásában és mindenki a természetes családjában is megújulásra törekszik; (tehát) még nem egy megformált műről, ...(még nem) a házasság és a család egy szervezőtéről beszélünk.

Nos „hol van” hát mindannyiunk számára „a gyakorlati élet legfontosabb kérdése”? „A házasságban és a családban. Ezért kell minden köteléknek, minden tagozódásnak tehát a példa próbáját is megalkotnia, feltenni magának a kérdést: Mit teszünk mi azért, hogy szent házasságok és szent családok jöjjenek létre?

Katolikus házasság-szigeteket alkotni, ez a mi eszményünk, amiért innen dolgozunk. Egy pogány világtól körülvéve, hasonlóan az őskeresztényekhez, kell felkapaszkodnunk a katolikus házasság-eszményhez. Hasonlóan ahhoz, ahogy a vihar végigrohan a vidéken, a szent odaadás vihara kellene család-jaink megújulására. Egy nagy, elementáris, vallásos mozgalom kellene.”²⁵

Teljes bensőséges buzgalommal azért kell magunkat „bevetnünk, hogy létrejöjjön egy katolikus házasság-mozgalom. Ennek kell a közvéleménybe kivinnie a tiszta, Isten által akart házasság katolikus felfogását. Ennek kell – más szavakkal – nagy melegséggel és bensőséges buzgalommal arról gondoskodni, hogy a katolikus házasság-eszmény a klasszikus tisztaságban ragyogva álljon a népek felett.”²⁶ „Ha Önök megértették, amit a máriás nevelésről mondtunk, akkor igazat adnak nekem: A máriás ember magától értetődő felvevőképességgel rendelkezik a házasság nagy eszméi iránt. Ha a népünket máriásan neveljük, akkor csak arra van szükség, hogy egy adott alkalommal a katolikus házasság-eszmény nagy gondolatait felidézzük, és a gondolatok értékkomplexummá válnak. Próbálják ki a gyakorlatban a máriás embernevelést. Meg fogják tapasztalni, hogy akkor a nevelés könnyűvé

válík, egy könnyű dologgá, a házasságeszményre neveléssé. Nyilván a máriás nevelés folytonos munkába kerül.”²⁷

„A kifejezett máriás nevelés” mindig „két alappillér körül kering: *a máriás kötődés és a máriás magatartás* körül. A máriás kötődés jelenti a máriás nevelés magját. Ha sikerül nekünk a magunk számára vagy mások számára a gyermeki Mária-tiszteletet közvetíteni, akkor idővel az ölünkbe pottyan a Mária-tisztelet minden áldása. Akinek sikerül ide elvinni a rábízottakat, lefektette a házasságpedagógia alapját.”²⁸

Itt tehát nagyjából s egészében ismét a családok megújításáról volt szó. Eise atya 1931-ben Schönstattba jött és átvette a feladatot, hogy a családok egy ilyenféle megújításáról gondoskodjon, de még nem szervezeti formában. Így aztán később a koncentrációs táborban szorgalmasan dolgozott ebben az irányban. Számomra még mindig nyitva állt a kérdés: Ha valóban a keresztény társadalmi rend megújításáról van szó, akkor ez nem megy egy egészen erős saját családmozgalom, családmű nélkül. Ő (Eise atya) idejött a koncentrációs táborba, én idejöttem a koncentrációs táborba, ezt akartam, mint előtörténetet, röviden regisztrálni. Most a központi történetről beszélek.

1.2. Központi történet

Itt ismét emlékeztetnem kell arra, hogy számunkra, nem utolsó sorban az én számomra, a nyitott ajtók törvénye mindig érvényben volt. Számomra mindig a legkisebb kicsiségek voltak a keresés és tapogatózás tárgyai: Mit akar ez által a jó Isten? Isten sohasem közeledett hozzánk dübörgő léptekkel. Legalábbis nagyjából és egészében nem. Voltak ugyan egy-kétszer dübörgő lépések. De a dübörgő lépéseket azért értettük meg, mert a halk lépéseit megértettük és válaszoltunk rá. Dübörgött Dachauban, dübörgött utána a második üldözésben vagy a második száműzetésben... Közben voltak ugyan alkalmasint oroszlánkarmolások. De általában mindig a kicsi, a legkisebb kicsiségek (által szolt hozzánk Isten).

1.2.1. Találkozás protestáns lelkészekkel: Isten felszólít a Családmű alapítására

A bejárati blokkon nagyon hamar kapcsolatba léptem protestáns lelkészekkel, különösen is egygyel, akinek Wilm volt a neve. Egy betheli protestáns lelkész iskolájából jött. Kettős iskola működött ott; egy szellemi fogyatékosok számára, egy iskola pedig teológusok, diakónusok és diako-

nisszák számára. Ő elvégezte ezt az iskolát. Elmesélte nekem, hogy ott Bodelschwingh, az alapító mi mindenre vállalkozott, és hogy onnan a protestáns körökbe gazdag áldás áradt ki. Azonnal a kérdés: Mit akar a jó Isten ez által nekem mondani? Megfontolás: Nos, nem szenteltethetjük pappá az iskolánkban felnőtt házas embereket, hogy aztán papként, családós papként küldjük ki őket. Amit azonban odaát Bodelschwingh és Bethel ebben az irányban végbevitt, nálunk úgy válna lehetségessé, ha a Schönstatt-családokból mintegy köteleket alapítanánk.

El kell Önöknek most mondanom, hogy miről van itt szó. A kötelék mindig egy elit tagozatot jelent; a Mária-nővérek köteléke, a Mária-testvérek köteléke és többi ehhez hasonló. Akkor ezek előfeltétele mindig, hogy még a másik két tagozódás is jelen van. Ezért az a terv, nos erről kell most gondoskodnunk, hogy most először a legfelsőbb tagot kell rögzíteni és a két másik alárendelt tagozat által előkészíteni; tehát a többi (schönstatti) tagozódások valamennyi szervezeti formáját át kell most vinnünk a családokra.

Akkor tehát két férfi képviselte ezt a felfogást, ezt a célt, ezt a feladatot. Ott volt maga Eise atya. Neki kellett a feladatot aztán továbbvinni, nemcsak a legfelső ágot (kiépíteni). Akkoriban a legfelső ágot nevezték Családműnek. Később mindhárom tagozódást ezzel a névvel jelölték: Családmű, vagyis Családliga, Családszövetség és Családkötelék.

1.2.2. A Családmű alapítása Dr. Fritz Kühr közreműködésével; a Mária-testvérek alapítása Dr. Eduard Pesendorfer közreműködésével

Hogyan történt? Nos, tudjuk, hiszen az előbb röviden hallottuk: Július 16-án Dr. Kühr és Joos²⁹ – Joos valaki más képviselőjében – az életüket kockáztatva ünnepélyesen e műnek szentelték magukat. Ki volt Dr. Kühr?

Először is el kell mondanom, hogy minden nagyon gyorsan (jött), majdnem hogy egyetlen markolásra lehetséges volt. Alig voltam ott, minden oldalról világiak jöttek hozzám, akik választ akartak erről vagy arról kapni; akik ilyen vagy olyan ügyben eligazítást kerestek; azt akarták, hogy mélyebben bevezessék őket a lelki életbe. Tehát az ottani körülmények között is létezett egy titkos, mélyenszántó küzdelem és törekvés egyes lelkekben – köztük két barát –, az egyik Dr. Kühr, a másik Dr. Pesendorfer. Nos képzeljék (csak) el: Azzal a gondolattal mentem be (a koncentrációs táborba): Két közösség hiányzik még; vajon most megtalálom-e őket itt? Ez volt a szokásom, sohasem ütöttem semmit elméletileg nyélbe. Ha volt egy terv, eltekint-

ve attól, hogy a tervet mindig a lelkekből olvastam ki, mindig egészen addig vártam, amíg egyik vagy másik lélek meghatározott irányba sürgetni kezdett.

Egy széleskörű iskolázás után, mely ismételten állandóan nagy életvesztélyt jelentett – emlékezzenek vissza mindarra, amit az előbb a huszárcsinyekről emlékezetbe idézhettünk –, nos egyszer csak (kipattant) a gondolat: Valaki szeretné odaadni magát a Családműért, a legfelső tagozódás megalapításáért; és másvalaki, hogy nyélbe üssük a Mária-testvéreket. Hozzá jött még valaki, egy testvér, egy osztrák szövetségi testvér. Örömmel akart ő is csatlakozni. Itt volt tehát két hordozó, két valószínű hordozó, két nagy, mélyreható, szükséges közösség kiválasztott hordozója, hogy így a családkunk valóban kiúszhasson a világba, hogy minden eszközzel a megújulásért, egy mélyreható, erőteljes egyesülésért, a keresztény társadalmi rend megújításáért dolgozzon.

Dr. Kühr, ismert név legalábbis bizonyos körökben, Brüning³⁰ barátja és munkatársa volt; a legkülönbébb szervezetekben tevékenykedett, egészen bevetette magát a műért, majd időben kijött a koncentrációs táborból. Volt egy haciendája³¹ odaát Brazíliában, odament, megbetegedett, (majd) meghalt. Önbemutatóképpen hadd olvassam fel röviden egy levelét, melyet nemsokkal a halála előtt írt nekem. Már csak azért is meg kell ezt tennem, mivel a Családművünk örömmel szeretné a kapott küldetését a saját vállaira helyezve tudni. A küldetést, mely nagyon átfogó, de amely az egész vonalon teljes önfeláldozást is kíván. Ha tehát a küldetéssel erőt, törekvést és kegyelmet is kapnak, akkor értsék meg a kevés szóból, hogy mi minden vár azokra, akik most a nyomdokaiba akarnak lépni.

1.2.3. Bepillantás Dr. Fritz Kühr életének utolsó időszakába

Rolandia, 1950. augusztus 5-én – ez az a hely odaát Brazíliában, ahol lakott, és ahol a birtoka volt.

„Mélyen tisztelt Atya, mélyen tisztelt és szeretett atyai Barátom!

Néhány napja megoperáltak, éspedig Londrinában a kórházban, ahol Mária-nővérek az ápolónők. Májrakom van, vagyis egy olyan betegségem, mely emberi számítás szerint előbb vagy utóbb a halálhoz vezet. Így az életem még jobban csak Isten kezében van, mint ahogy ez a kifejezés egyébként jelenteni szokta. A nővérek azonnal egy kilencnapos imába kezdtek Engling Józsefhez, melyhez a hazatérésem után a feleségem és én is csatlakoztunk. Most az életemet ismét teljesen és fenntartás nélkül a Háromszor

Csodálatos Anyának szenteltem: Ha a szenvedésem és halálom jobban előre mozdítaná a Művét, mint az életem” – Művét (vagyis) Családművét – „úgy neki ajándékozom; fogadja el szívesen és esedezze ki Fiától számomra a kegyelmet, hogy úgy teljesítsem ezt az odaadást, ahogy anyjának egy gyermekétől elvárja. Ha az életem mozdítaná jobban előre a Művét, akkor ajánlkozna vissza nekem az egészséget és az életet, és esdené ki a kegyelmet, hogy a kezében eszközként dolgozzak és munkálkodjak, szenvedjek, és egykor meghaljak majd az evilági, máriás Krisztus-országért. Mivel a szabadulás csak még egy csoda által lehetséges, úgy művelné ezt a csodát Engling József közbenjárására, hogy így meglenne a harmadik csoda is a boldoggá avatásához, és a műve ezáltal is megdicsőüljön. A kezdeményezés hiánya és a gyámoltalanság miatt ma még nem tudom, hogy hol kezdjem el és hogyan dolgozzam; szeretném, ha az Anya megmutatná. Először a mozgalomban fogok dolgozni Londrinában, amíg várjuk az Ön közelgő látogatását és beszélhetek Önnel.”

Talán érdekes még egy másik rövid tudósítás a haláláról. Egy nővér, aki ápolta, írta akkoriban.³²

„Londrina, 1950. október 29-én

Ma fájdalmas örömmel közölhetem Önnel, hogy Dr. Fritz Kühr október 27-én este 10 óra után meghalt. Ahogy mondani szokták, egy könnyű halál megszabadította őt, miután előzőleg sokat, sokat szenvedett.

Október 18-án voltam utoljára ott és meglátogattam. Gyakran kérte, hogy jöjjek mégis el; de hiszen Ön tudja, hogy a hacienda Londrinától nagyon, nagyon messze van. Messze van, és valóban nincs időm hét közben órákra elmenni a munkából. Ezért M. Margrit nővér ment oda már néhány nappal korábban. Mivel azonban ő mindig újra utánam vágódott, így 18-án odamentem.

Dr. Kührt nagyon gyenge és lesoványodott állapotban találtam akkor. Látni lehetett, hogy a napjai és órái meg vannak számolva. De szellemileg még feltűnően friss volt. Egyedül akart velem beszélni, mert ismét gondban volt, hogy az MTA-nak tett ígését nem tudja teljesíteni. Ez alatt az inszkripcióra, az örömteli szenvedésre, a kereszt és a szenvedés utáni vágyakozásra gondolt. Azt mondta: „Nővér, én Schönstattért, és az ő Művéért élek, szenvedek és halok meg, de a gyengeségek gyakran oly nagyok, hogy semmennyi örömet sem tudok előteremteni. Oly gyámoltalan vagyok akkor,

mint egy kicsi gyerek. Mit tegyek? Mit mondjak a Szűzanyának? Szeret-e még egyáltalán, miután az egészséges napokban oly keveset tehettem a művéért?”

Csak nehezen és csak halkan tudott beszélni, aztán egyszerre ismét: „Nővér, mindent, mindent a kedves Szűzanyának ajándékozok. De hogy csináljam, hogy elégedett legyen velem? Ugyanis már imádkozni sem tudok, csak néha egy kis röpimácskát.”

Atya, letérdeltem csendben nála az ágya előtt, hiszen egyedül voltam a szobában, és hagytam Dr. Kührt beszélni, és megfigyeltem őt szenvedés közben is. Kifelé nagyon nyugodt volt. Csak a fájdalomvonások az arcán árulták el, hogy nagyon szenved. Azt mondta: „A fájdalmakat még mindig jobban el tudom viselni, mint a nagy gyengeségeket, melyek majd a lélegzetest veszik el.” Igen, kedves Atya, az egész teste tele volt vízzel; és a sárgaság, a vérbe jutott epe teljesen megmérgezte. Így kínoztá agyon a (betegség) szegény testét. Meggömbült fájdalmában és mégis Dr. Kühr úr még mindig eltekintett az erős nyugtatószerektől. Az orvos három morfiuminjekciót engedélyezett naponta, és ő csak egy felet kért éjszakára. Nagyon bántotta, hogy nem tudja élni az inszkripciót. Nincs öröme a szenvedésben, mondta. Sikerült megnyugtatom, hogy mivel mégiscsak önként szenved, és nem hagyja gyógyszerrel magát elkábítani, a Szűzanya biztosan örül neki. Közbe-közbe kis imácskákat imádkoztam vele, olyanokat, mint a kis szentelés is. Emlékeztettem október 18-ra, és beszéltem vele a szentélyről. Megnyugtató és könnyítésül azt mondtam, hogy segítenék neki beváltani és teljesíteni az ígétét. Mondani akarnám a Schönstatti Anyának, hogy megterhelhet, hogy terheljen meg azzal, amit neki gondolt, hogy megkönnyebbüljön, és azért is, hogy erőt adjon neki az utolsó nagy harchoz, a meghaláshoz. Atya, akkor egész boldog lett. Bárcsak teljesülne az ígérete, mert magát túlságosan is tehetetlennek tartotta! Gyakran, nagyon gyakran mondta: „Semmit se tudok már tenni; imádkozzon értem, a bűnös lelkeért.” Oly kicsi, oly alázatos volt, amelyet mégiscsak ritkán talál az ember egy férfinál. Megcsodáltam Dr. Kühr úr nagy lelkét. Kifelé oly kicsi és láthatatlan volt ugyan a lelki tartásában; de nagy lélek volt. Ezt hallottuk most még a temetésén.

M. Margrit nővér 22-én szabadságra ment, és már nem tudta Dr. Kühr urat meglátogatni. Ő mindig újra utánam érdeklődött, de sajnos már nem találkozhattunk. 28-án jött aztán a hír, hogy az éjjel meghalt. Egy orvos azonnal felajánlotta, hogy odavisz autóval. Így mentünk el M. Gottharda nővér

és én délután a temetésre. Ott a nyitott koporsónál a templomban a pap szájából halhattunk Dr. Kühr szerénységéről és nagy alázatáról: ahogy magáról keveset gondolt, és oly jól értett hozzá, hogy mindig jobban a háttérbe álljon. Életét egészen Istennek szentelte. Egy brazil szintén szépen beszélt Dr. Kühr úrról: nagyon, nagyon sokat tanult tőle, a tudásából, a szerénységéből, de a legtöbbet az alázatából. Ez egészen magával ragadta. Atya, alig beszélt valaki Dr. Kühr nagyságáról, de nagyon sokan a csendes visszavonult életéről, és ezáltal nagyon sok embert magához vonzott.

Igen Atya, ő Schönstattért halt meg. A Szűzanyának mindig újra felajánlottam magam Dr. Kühr úrért, és így megtudhattam, hogy egész nyugodtan és harc nélkül halt meg. Dr. Kühr felesége is nagyon nyugodt, amin mindenki nagyon csodálkozik. A Szűzanya sokat alakított rajta. Bensőleg annyira megnyugodott, ahogy ő maga nekem elbeszélte, már évek óta nem lehetett ilyen. Minden fájdalom ellenére sokkal erősebbnek érezte magát.”

Aki tehát Dr. Kühr küldetését tudatosan át akarja venni, annak fel kell készülnie arra – emlékezhetnek rá, amit megszokottan olvas az ember –, hogy a jó Isten alig hallgat meg szívesebben valamit, mint a keresztért és szenvedésért való kérést.

Egyik különös szívügye volt, hogy schönstattiak töltsék be a legmagasabb politikai és gazdasági pozíciókat. Előrelátó volt, mindig gondolt rá, hogy mindenütt ott kell lennünk – nyilván, csak ha igazi schönstattivá nevelődtünk –, hasonlóan ahhoz, ahogy ő is mindig az előtérben állt. Nagy neve volt, de később egyre inkább a háttérbe húzódott. Ez egy nagy feladat, melyet mindannyiunknak egyszer meg kell oldani, ha jobban összeszedtük magunkat, megmintáznunk magunknak egy világot. Akkor kell majd a világ közepette a mieinket beültetni a legmagasabb pozíciókba, a legveszélyesebb pozíciókba. Ismételten, aki az ő küldetését át akarja venni, aki azt gondolja, hogy ez az ő hivatása, most már tudja, hogy mire, milyen jelentős dologra vállalkozik.

Eise atyáról nem kell beszélnem. Magán az ünnepségen röviden regisztráltuk.

Ezzel röviden érintettük a központi gondolatokat. Most az utótörténet.

1.3. Utótörténet

1.3.1. A Családmű felépítése és kiépítése Tick János atya által

Már utaltam rá, hogy korábban Schönstattnak nem volt semmiféle szervezete a családok számára. Később, 1945 után Tick atya vette át az ügyet. Magára vállalta annak feladatát, hogy felépíti és kiépíti minden tagozódásában az egész Művet, a Schönstatt-Családművet, kezdve a ligával, továbbmenve a szövetségen át egészen fel a kötelékig. Nos, megérné a fáradságot, hogy most bemutassák és elmondják, hogy azóta mi minden és hogyan jött létre; én magam azonban most nem szeretném ezt érinteni.

1.3.2. Egy levél Santa Mariából, kelt 1948. április 15-én, melyet a Családmű alapító okiratának neveznek

Szabad csak egy levelet felolvasnom – hogy a gondolatvonalat lezárjam –, melyet 1945. április 15-én írtam Tick atyának Santa Mariából.³³ Önmagában ez egy levél, mely később úgy került be a történelembe mint a Schönstatt-Családmű alapító okirata. Talán ismerik? ... (Az első családok) később aztán összegyűltek, összejöttek legtöbbször Pünkösdkor, és így lehetővé tették, hogy lassan létrejöjjön és növekedjen az egész mű.

„Jól tette, hogy a pünkösdi napokat ismét lefoglalták maguknak. Megkívánja ezt annak a munkának a méltósága és jelentősége, melyben Ön eszököként közreműködik.

Már az is nehéz dolog, hogy önmagunkat átadjuk a kegyelemnek. Hát még az milyen nehéz, szinte lehetetlennek látszó feladat, hogy egy családot a legszentebb Szentháromság vagy a názáreti Szent Család képére alakítsunk. Mindig így volt ez. Mégis a mai időkben, az összes életfeltétel sokoldalú elgyökértelenedésének szorításában a családok szentélyében mutatkozik a legerősebb pusztítás. Ha a schönstatti Szűzanya új emberi társadalmat és egy új embertípust akar formálni és kialakítani, akkor szükségképpen egész kegyelmi erejét arra kell koncentrálnia, hogy teherbíró Schönstatt-családokat alkosson, és ezek számát megsokszorozza. Ezért imádkozzuk a Schönstatt-officiumunkban: A Te szentélyed a mi Názáretünk...”

Itt következik az egész versszak.

Majd így folytatódik: „Aki ismeri a mai életet, aki látja azokat a borzalmas katasztrófákat, amely felé halad a világ és az egyház, mélyen meg van

arról győződve, hogy az egész Schönstatt-család a feladatát sem egészében, sem részeiben nem oldhatja meg, ha minden ereje és lelke végső soron nem ömlik szent schönstatti családszigetekbe, amelyek mindinkább egyesülnek egymással egy közös Családművé.”

Néha megoldhatatlan rejtélynek látszik, hogy miért rejtőzött el az Üdvözítő 30 évig egy család magányában, miközben körülötte a világ a vesztébe rohant. Önkéntelenül mi is megkérdezzük, hogy mi mindent megtehetett volna, ha isteni erőit idejekorán a világ rendelkezésére állította volna. A rejtvény megoldása mindig ugyanaz: „Én mindig azt teszem, ami az Atyának tetszik.” „Azt a szót mondom, amit Ő az ajkamra ad, és azt teszem, amit rám bíz.” Ezzel rögtön eltolódik a kérdés, és a Mennyei Atya lesz a címzett. A válasz nem ismeretlen. Az Atya félreérthetetlen módon biztosítani akarta azokat a mérhetetlen áldásokat, amelyek az igazi keresztény családból áradnak.

Így tehát a Szűzanya szeretné a cönákulumból mindnyájukra lehívni a Szentlelket, hogy helyesen ismerjék fel az Istentől kapott, szabadon választott és szabadon akart új életfeladatuk nagy jelentőségét, de azért is, hogy erőt kapjanak a családi erkölcs olyan megvalósítására, melyet a pápák az enciklikáikban rögzítettek. Legyen erejük egy használható családaskézis és családpedagógia kidolgozására, egy kipróbált és lélekkel telített családi szokásrend megörökítésére. Így aztán olyan tartályokká válnak, amelyből a teljes mozaik minden tagja állandóan táplálkozhat és megújulhat.

Mi mindannyian – kivétel nélkül – érdekeltek vagyunk ebben az új pünkösti csodában. Ezért egyesülünk, és nagy buzgósággal kérjünk és kolduljunk egy hatékony, új átváltozás-csodát.

Ami itt most következik, az megy végbe ma a családokban mint háziszentély létesítés: „Vegyék a Szűzanya képét, és helyezték el a lakásuk egy díszhelyén. Így az egy kis szentélyé válik, ahol a kegykép kegyelmet közvetít, szent családbirodalmat hoz létre, és szent családtagokat formál.

Ha a Szűzanya az alapító okmányban megígérte, hogy gondoskodik arról, hogy hazánk ismét az óvilág élére kerüljön, akkor mi tudjuk, hogy az odavezető út a szent schönstatti családszigeteken át vezet. A Háromszor Csodálatos Anya beváltja ígéreteit, ha az ott felállított követelményeket teljesítjük.

Szívélyes üdvözlés és áldás minden jelenlevőnek és mindazoknak, akiket Ön képvisel.”

Úgy vélem, hogy talán ezzel eleget mondtam a történelmi tényállás emlékezetbe idézéséhez.

1.3.3. Utalás Dr. Eduard Pesendorfer sorsára

A (Mária-) testvérekről. Ugyanis amit most mondtam, az csak a Családműre vonatkozott. Annak a fiatalembernek, aki az alapítást akkor a vállára vette, korábban kint a világban megbecsült helye volt, amit később vissza kapott. De aztán találkozott olyan papokkal, akik azt mondták neki, hogy az egyház Schönstattot teljesen elítéli, és jobban tenné, ha megnősülne. Megfogadta (a tanácsot), de most ismét többször is írt. Vajon önmagában ezáltal a földbe ültetett vetőmag – mondjam így – elpusztult? Nem, továbbment, átvették mások. Ők aztán gondoskodtak arról, hogy a vetőmag a földjébe kerüljön, továbbfejlődjön a mai napig. Ez volna egy szó (még) az első gondolathoz: a történelmi tényekhez.

2. A TÖRTÉNELMI ESEMÉNYEK ÉRTELMEZÉSE

Második gondolat: értelmezés.

Az értelmezés szónak természetesen többféle alkalmazása van. Én itt csak egyet akarok kiemelni. Az egész mű, vagyis mindkét mű úgy jelent meg, mint – nos, hogy is fejezzem ki? – egyik oldalról mint egy sokrétű isteni hívókiáltások gyümölcse, és a másik oldalról mint egy ugyanolyan sokrétű emberi ébresztőkiáltások gyümölcse. Hívott a jó Isten? Kezdetől fogva megállapíthatják: Schönstattban sohasem lett valami anélkül, hogy a jó Isten ne szólt volna. Igen, itt ez azt jelenti: sokrétű isteni hívókiáltások. Miféle hívókiáltások voltak ezek? Külső és belső jellegű.

2.1. Külső jellegű hívókiáltások

2.1.1. Újra felépíteni az összetört keresztény társadalmi rendet

Külső jellegű, külső hívókiáltás: Az első nagy ébresztőkiáltás, az isteni oldalról az első nagy hívókiáltás, ez a szociális keresztény rend összeomlása volt. Isten beszél, szól efféle összeomlások által is.

Mit kívánt hát Isten egy efféle összeomlás által? A keresztény társadalmi rend újrafelépítését kívánja, de a jövőendő új korhoz alkalmazva, „egyház a legújabb korok partján” értelmében. Éppen azt, amit az egyház most a zsinatban lerögzített, amit a zsinat utáni egyház most az egész vonalon igyekszik megvalósítani.

2.1.2. A családban való természetes otthonosság által ellenhatni a vallási összeomlásnak

Aztán másodszor, egy második hívókiáltás: Mi által és melyik oldalról hangzik ez fel a fülünkbe? A vallási összeomlásokból, a családok vallási összeomlásaiból. Mit is jelent ez: vallási összeomlások? Lassacskán megtudjuk. Talán mi magunkon átéltük vagy másokon tapasztaltuk. Ha otthonosak akarunk lenni a túlsó, természetfeletti világban, ha otthonosak akarunk lenni a háromságos Isten ölén, akkor a normális út: Otthon lenni egy igazi keresztény-katolikus családban. Analógia: Ahogy normálisan előzetes élményekre van szükségünk, ha az Atyaistennel kapcsolatba akarunk lépni, előzetes élményekre a természet síkján, előzetes élmény-kapcsolatra földi atya személyiségekkel, ugyanúgy ott is, ahol a családi életéről van szó. Nyúlunk vissza még egyszer egy pillanatra a szociális keresztény rend összeomlásához. Nem szabad ennél figyelmen kívül hagyni, hogy ha már mindennek meg kell újulnia – az „egyház a legújabb korok partján” értelmében is –, akkor először a keresztény társadalom ősforrásának a dolgát kell újra rendezni, újra elevenné, újra hatékonyá tenni. Mi ez? A család. Csupa olyan gondolatok, amelyeket már mindannyian ismerünk; majd a tetőkről is ezt fogják fűtyülni. Csak emlékeztetni akartam ismét erre. Szabadjon azonban azt is mondanom...: Egy harmadik vagy negyedik hívókiáltást hasonlóképpen nem engedhetünk el a fülünk mellett.

2.1.3. Az egyház társadalmi létezésének gondjában a családoknak ismét át kell venniük a felelősséget

Itt arról az egzisztenciális gondról van szó, mellyel az „egyház a legújabb korok partján” (küzd) és a saját családjuk egzisztenciális gondjáról. Az egyház egzisztenciális létgondja. Emlékezzünk még egyszer arra, amit ugyan bizonyára jól ismerünk: Az egyháztörténelmi fejlődés során a családok felelősségük nagy, szinte a legnagyobb részét átengedték az egyháznak és az iskolának. Bizonyára helyesen tették; de ezek a tényezők ma már nem képesek a feladat megoldására. Ezért ezt a feladatot – sürgősebben, mint bármilyen mást – ismét vissza kell helyezni a család ölébe.

Egzisztencia – az egyház egzisztencia-gondja! Ha most ismételt az iskola körüli mai csatákra gondolunk; mérlegeljük egyszer, mi helyes, mi helytelen. Akkor majd el kell ismernünk: előbb vagy utóbb mégiscsak vissza

leszünk mindannyian szorítva erre az utolsó vonalra, visszaszorítva a családba, a Családművünkbe.

2.1.4. A Schönstatt-család létgondjának legyőzése elegendő utánpótlásról való gondoskodás által

És végül a saját családunknak is egy egzisztenciális gondja. Ha azt akarjuk, hogy az (egész Schönstatt) családnak legyen utánpótlása..., akkor most különösen is a Családműnek címezem a szavakat. Tudjuk jól, hogy a munkafüzet címe: „Alap és korona”; ezt a nevet annak idején abból az összefüggésből vették át, melyet én hoztam létre: Az egész Schönstatt-család alapja és koronája. Mit akar ez jelenteni? Ha nem hozunk létre ismét egészséges családokat, akkor az egyes tagozódások számára soha többé nem is lesz vagy nem lesz elég hivatásunk. Látják, ez tehát egy hívókiáltás Isten oldaláról, egy külső hívókiáltás.

2.2. Hívókiáltások belülről és emberi ébresztőkiáltások

És a belső hívókiáltás? Ugyanis nemcsak úgy van, hogy Isten ezt a hívást – én személyesen oly gyakran hallottam ezt – belekiáltja a szívünkbe.

Nos, ha valóban egy új keresztény társadalmi rendet, egy hasznavehető akarunk alkotni a jövő számára, akkor vissza a társadalom forrásához, vissza a család megújításához, vissza egy átfogó családműhöz! (Ennek megfelelően) voltak így a Schönstatt-Műben egyes tagok és tagozódások, akik belső ösztönzésből feláldozták élet- és szereteterejüket ebben az irányban.

Ehhez a külső hívókiáltáshoz így aztán belső ébresztőkiáltás is jött. Hogy hangzik ez az ébresztőkiáltás? Ez a számtalan sok családnak és család nélkül felnőtt gyerekeknek a kiáltozása, a nyomora. Miután sikoltanak és kiáltanak? Segítség után! Miféle segítség legyen ez? Emlékszünk Nietzsche híres szavára: „A varjak kiáltoznak és örvénylő repüléssel vonulnak a földekre. Jaj annak, akinek nincs otthona.”³⁴ Mit jelent ez? Ha egy új kultúra jön, vagyis ha egy fennálló kultúra összeomlik, akkor ez olyan, mint amikor a természetben vihar jön. Akkor gyakran a madarak ösztönösen sejtik, hogy mi közeleg. Így van ez itt is. Egy új megrázkódtatás a kultúrában. A varjak kiáltoznak, és örvénylő repüléssel vonulnak a városba. Mit jelent ez? Már nem tudnak kitartani abban a kultúrában, amelyben felnőttek, nincs otthonuk. „Jaj annak, akinek nincs otthona!”

Megfordítva: Jó annak, akinek van otthona! Ezért az ébresztőkiáltás: Ha az embereket ismét vidámmá akarjuk tenni, ismét boldoggá tenni, akkor egy fészket kell nekik adnunk. Mi ez? Az igazi keresztény család! És nem akarunk átsiklani afelett: A keresztény családban szerzett élmények jelentik annak az előfeltételét és előzetes követelményét, hogy mélyebben otthonra találjunk az egyház isteni családjában és magánál a háromságos Istennél. Szent Ágoston klasszikus mondására gondolunk: Ó Isten, a magad számára teremtetted szívünket, és nyugtalan, amíg Benned meg nem nyugszik.³⁵ Az Isten által Istennek teremtett emberi szívnek nincs addig soha nyugta, míg a végső nyugvópontot el nem nyeri. Ágoston aztán klasszikus módon vissza tudja adni, amit mi mindannyian már gyakran átéltünk: Odament minden teremtményhez, a természete ugyanis érzékeny és szerfölött érzéken hangolt volt; rájuk akaszkodott, a szíve megszerette ezt vagy azt a teremtményt: asszonyokat, más kis teremtményeket. Ember, valódi ember (volt), mint mi! Olyan ember volt akkor, mint amilyenek mi vagyunk modern emberek, és minden teremtményt megkérdezett: Te vagy-e az én Istenem? Válasz: Nem, én nem vagyok, emelkedj följebb.³⁶ Értik a belső összefüggéseket? Ha az embereket ismét haza akarjuk vinni, boldoggá tenni, testileg is valamivel egészségesebbé, teherbíróbbá tenni, akkor Istenben kell a szívnek megnyugodni. Ahhoz azonban, hogy ez megvalósuljon – rendes körülmények között lehetséges, biztosított legyen –, nem marad nekünk más hátra, mint gondoskodni arról, hogy az egész családunk alapja és koronája egyre jobban biztonságban legyen. Úgy vélem, ezzel választ is adtam a második kérdésre: az értelmezés (kérdésére).

Harmadik kérdés. Itt a történelmi felelősségről van szó.

3. A TÖRTÉNELMI FELELŐSSÉG

3.1. Az új férfitípus és az új apatípus kiformalásának felelőssége

Ha a jó Isten – a történelem segítségével... kimutathatóan – nekünk ajándékozott valamit, akkor azért felelősek vagyunk. Nos tehát miért vagyunk felelősek? Most nem tudom, kihez forduljak először. Forduljak a Családműhöz, forduljak a Mária-testvéreinkhez? Igen, ez egyszer nem akarom szétválasztani őket. Családmű és Mária-testvérek az új férfi-, az új apatípus kiformalásának közös felelősségében. Mindkét mű ugyanis – mivel érintik a férfit – a létrend szerinti Isten által akart, Isten által kivésett férfi-

alakokat akar létrehozni. De a férfitípus kiképzéséhez, kiteljesedéséhez hozzátartozik az apatípus is. Ezért mire vonatkozik a felelősségük? Mindkét tagozódás (felelős) egy igazi férfi- és egy igazi apatípus kiformálásáért. Pontosabban szólva: felelős egy átfogó máriás apa-birodalomért. Ha apa-birodalomról beszélünk, ha tehát a férfire mint ennek az apa-birodalomnak a tagjára gondolunk, akkor kettős alakban látjuk őt: mint férfi és mint apa. Létezik testi és létezik lelki apaság.

Hogy néz ki a férfi? Nos szabadjon használnom egy mondást, amelyet annak idején egy szellemes francia szónok használt, igaz ugyan, hogy más összefüggésben: Milyen legyen a férfi? Válasz: Kemény, mint a gyémánt és gyengéd, mint egy anya. Kemény, mint a gyémánt! Mit értünk ez alatt? Azt, amit mindannyian egy férfieszmény alatt elképzelünk. Egy olyan lényt, aki világosan gondolkodik, akinek világosak, biztosak, bátrak az önálló döntései, erőteljes az akarata és hatalmas az akarat-érvényesítése. Nézzék, azért vagyunk felelősek, hogy a mai világ az efféle férfialakokat visszakapja; de nemcsak éppenséggel önmagában az erkölcsi oldalról (nézve), hanem (a sarokpontja): a jámborság-eszmény felől is. Egy férfias jámborság, vagyis egy olyan jámborság, mely mindkettővel megajándékozta a férfit: egy anya melegségével, de az erővel és a biztonsággal is, olyan rendíthetetlen vasakarattal, ahogy az ember a gyémántot elképzei.

Nos lenne egy tágas témakör a megfontolás számára: Hogy néz ki a mai férfi-jámborság? Engedjenek meg nekem csak egyetlen egy gondolatot kiemelnem; ugyanis a témaköreink lényegénél akarunk maradni. Feltűnt-e már egyszer Önöknek, hogy mily erősen különbözik a gondviselésbe vetett hitünk a szokásos felfogástól? A gondviselésbe vetett hitről való elképzelésünk gyökeresen férfias. A gondviselésbe vetett hit nemcsak azt mutatja meg nekünk, hogy mit kell elszenvednünk és elviselnünk, hanem világos, erősen feszített feladatokat is állít eléink. És megmutatja nekünk, hogyan kell e feladatokat – mivel megfelelnék Isten akaratának – elementáris erővel és hatalommal, rendíthetetlen hűséggel a szemünk előtt tartani és véghezvinni. Gondolatmenetek! Hallgassuk meg legalább egyszer, és aztán fontoljuk meg, hogy mit kell tennünk.

Másodszor pedig: Itt is, ott is mindkét (közösségnek) gondoskodnia is kell a férfitípust beteljesítő igazi apatípusról. Kettős kifejezés! Először (veszünk) egy oldalpillantást a mai irodalomba, a mai életbe. Látjuk ott, hiszen tudjuk ezt egyébként is, az irodalom nem fárad bele állandóan a megfutamodó férfi..., így mondják, a (menekülő) apa bemutatásába. Sok oka van en-

nek. Csak röviden összegzem, leegyszerűsíttem és visszavezetem két momentumra. Először: A gazdasági fejlődés miatt szétvált a férfi munkahelye és otthona. Korábban általában a férfi munkahelye a saját családjában volt. És az egész család állandóan a befolyása alatt állt. A szociális fejlődés által mindkettő teljesen elvált. Ezért az apa befolyása, így mondják, az egész vonalon minimalizálódott.

3.2. Az apák felelősek a helyes alapviszonyokért a családban

Aztán a második, mi mindannyian nagyrészt bizonyára átéltük: A fiúk felkelését az apák ellen. A háború után, már a háború előtt, részben az apai hatalommal való visszaélés miatt, részben, mert az apák állandóan harcoltak, igen, a fiúk föllázadtak az apák ellen: az egyházban az atyák ellen, az államban a (hon)atyák ellen, a hierarchikusan tagozódott családokban az apák ellen. Lázadás az egész vonalon az apa ellen. Nyilván nem szabad szem elöl téveszteni: Hiba lenne ezeket a negatív momentumokat önmagukban szemlélni. Ismerünk egy másik mondást, már gyakran olvastuk: Az apák újjászületéséről van ma szó. Mit jelent ez? Az apáknak egy újraszületést kell átélniük. Hogy néz ki ez az újraszületés? Ismételten leegyszerűsítve az egész anyagot: Az apának nem kell ma már a hatalmát oly nagyon hivatalosan (tekintenie), bizonyára úgy is, de sokkal inkább az asszony és a gyermekek iránti személyes kapcsolatban. A személyes befolyás! Látják tehát: ha az apa visszatér a munkából – biztosan érthető, ha azt mondja, akkor most nem akarok még a neveletlen porontyokkal is törődni, hagyjanak békén, le akarok feküdni vagy nyugalmat akarok –, mégis önmagában véve csak ekkor kezdődik tulajdonképpen a személyes kapcsolat; ez az alkotó erő. Az apa működése teremtő erő és teremtő hatalom.

Most megnyílik előttünk ismét egy rendkívül tág terület. Most ki lehetne fejteni az egész vonalon: Nos milyen hát az apaság? Hogyan képzeljük ma el magunknak, ha a Családműhöz tartozunk, vagy ha a Mária-testvérekhez? Hogy néz hát ki? Minden bizonnyal, hogyan néz ki egy veretes, máriás apa-birodalom felépítése és kiépítése itt a földön, mely függőségben áll a fönti, mennyei Atya-birodalommal? Ha azonban most a műre magára, a Családműre gondolok, akkor magától értetődik: A Családműhöz nemcsak a férfi és az apa tartozik, hanem hozzátartozik az asszony is, hozzátartoznak a gyerekek is. Hogyan néznek ki tehát egy igazi, katolikus – ha akarjuk – Schönstatt-családban az egymásközi alapviszonyok? Apa és anya, férj és

feleség, apa és gyerekek, egymás közt, az egymás iránti alapviszonyaikban, és az alapviszonyaikban a mennyei Szentháromsággal? Itt most csak fel akarom tenni a kérdéseket, anélkül, hogy különösebb választ akarnék adni. Mindazonáltal, ha tehát a Családművünk tudni akarja, hogy mi a küldetése? Igazán most már látni lehet, hogy mennyire sokrétű mindaz, amit a jó Isten a vállainkra rakott és még rárakni kész.

4. A TÖRTÉNELMI KÜLDETÉS

Nos, az utolsó (feladat), az utolsó kérdés: Mire vonatkozik a küldetés? Válaszoljuk azt, hogy ugyanaz a küldetés és a feladat, mint a felelősség. Bizonyos értelemben lehet ezt mondani. De itt szeretném a kérdést egy másik nézőpontból erősen kiemelni. Úgy vélem, akkor azt kellene mondanom, hogy a küldetés két dologban rejlik: (Egyrészt) a család igazi, eleven őserőihez és a történetileg létrejött fejlődéséhez való hűségben; (másrészt) a család nagy céljai iránti hűségben.

4.1. A család élő őserőihez való hűség

Az őserők iránti hűség! Hogy néznek ki ezek az őserők? Megtalálhatjuk őket összegyűjtve és összefoglalva a szeretetszövetségben; a schönstatti Háromszor Csodálatos Anya és Királynőnek Schönstatt-tal mint hellyel, és Schönstatt-tal mint családdal kötött (szeretetszövetségében). Hűség ehhez a szeretetszövetséghez. Ez foglalja magába az alapvető erőket. Élettel teli és eloldozhatatlan érintkezést kíván meg ez a kapcsolatok három fő illetékesével: az úrnővel, a szentéllyel és a fővel. Nem kell erről sokat beszélnem, hiszen tájékozottak már ezekben a dolgokban.

4.2. Hűség a történetileg létrejött fejlődéshez

Nemcsak az őserökhöz (való hűség), hanem a fejlődésekhez is.

Fejlődés felfelé, fejlődés befelé! Fejlődés fölfelé: A Szűzanyával kötött szeretetszövetségnek az Üdvözítővel és a háromságos Istennel való szeretetszövetségé kell válnia. Tudjuk, miért.

Történeti fejlődés befelé: Milyen lassan, lépésről lépésre emelkedett fel a szövetség a családban, miközben egyre mélyebben eloldott önmagunktól.

Így jutott fel a szeretetszövetség, a biankó felhatalmazás, az inszkripció és az Engling József aktus magaslatára. Látják, ez a nagy küldetés.

4.3. Hűség Schönstatt célkitűzéseire

És végül hűség a nagy célhoz. Egy mondat (kifejezve) arról van szó, hogy létrehozzunk egy új, igazán keresztény társadalmi rendet az „Egyház a legújabb idők partján” értelmében. Részleteiben: Arról van szó, hogy létrehozzuk az új embert az új közösségben a most vázolt kiterjedésben és értelemben. De arra is megy ki a dolog, hogy bevessük teljes erőnket Nyugat üdvtörténeti küldetésének visszahódítására és megőrzésére, továbbá egy szövetségi felépítésű apostoli világszövetség fel- és kiépítésére. Ezzel ismét egy egészen nagy világ áll előttünk.

5. FOGADALOM ÉS ZÁRSZÓ

És most szeretnének a Szűzanyának fogadalmat tenni. És ha nem tévedek, a fogadalom ugyanebbe az irányba hat: A Mária-testvérek egy MTA-plakett (Mater Ter Admirabilis: Háromszor Csodálatos Anya – a schönstatti kegykép neve) akarnak itt elhelyezni. Az MTA jelképezi számunkra a három illetékest, (akiknek) a megelevenítéséért küzdünk a szeretetszövetségben... És a Családművünk kettőt akar: Alapkövet megáldatni, és rendelkezésre bocsátani a családok egyik szentélye számára, mely a háziszentélyt jelképezi. Mások pedig egyúttal kötelezni akarják magukat arra, hogy az új szentély külső építéséhez rendelkezésre állnak.

Tehát mindent összevetve, mindkét ígéret nem akar mást jelenteni, mint a család nagy küldetésének jelképes átvételét abban az alakban, ahogy az imént körvonalaztuk.

És most még egy rövid zárszó. Egy mondás, amit régebben hasonló alkalmakkor hol ebben, hol abban a formában használtam. Utaltam egy betegre, aki odaát volt Bonnban vizsgálaton. Az (orvosok) válasza: Lehetetlen, a hangszálakkal baj van. Meg kell operálni, de akkor számítania kell arra, hogy soha többé nem fog tudni beszélni. Ha tehát még valami fontosat el kell mondania, akkor rajta. Ezek lesznek az utolsó szavai. A férfi, a nemzet igaz, becsületes férfija megfordult a műtőben. Ott voltak körülötte a gyermekei, felesége, rokonai. Rájuk nézett, meghajította a fejét, és ezt mondta: „Di-

csértessék a Jézus Krisztus!” Utolsó szó! A kurzus utolsó szava legyen az új korszak első szava:

Boldogan dicsőítse az Atyát,
magasztalja Máriával Krisztus által,
a Szentlélekben dicsőséggel telve
a világmindenség most és mindörökre. Amen

Imádkozzuk most tovább az imát.

4. BESZÉD

A Szűzanya a Dachau-lelkület királynője, ügyvédnöje és anyja (Rövid beszéd az emléktéremben)

Kedves Testvéreim!

Bizonyára illendő dolog, hogy a kedves Szűzanyának akkori koronázását új értelemmel most megismételjük. A képüket olyan helyre erősítették fel, ahová annyi sok emlékjelet is kiraktak az elmúlt időkből.

Akkoriban őt Dachau-királynővé, lágerkirálynővé, lágerügyvéddé és lágeranyává, kenyeret és otthont adó anyává koronáztuk. Úgy vélem, hogy tartsuk meg ezeket a kifejezéseket, de öntsünk más tartalmat a szavakba. Lágerkirálynő, mit jelent ez? A lágerkirálynő jelentése: A Dachau-láger királynője.

Nos nem akarják őt lélekben a Dachau-lelkület királynőjévé, a Dachau-lelkület ügyvédnökévé és a Dachau-lelkület anyjává koronázni?

A Dachau-lelkület éppen az, amiről az előbb beszéltünk. A túlvilágba és annak valóságába való teljes belegyökerezés lelkülete. Ne csapjuk be magunkat: ez életünk végső, mély értelme. Minden egyéb legyökerezés csak átmeneti. Az összes többi legyökerezés csak út, eszköz a célhoz. A végső, mely örökké megmarad: Isten! Ugye hallottuk újra Szent Ágoston mondását: Ha vonzódik is a szív valahova, de az végül is nem az örök hazánk, akkor sose elégít ki bennünket. Tehát a Dachau-lelkület a túlvilágba és annak valóságába való belegyökerezés lelkülete; a túlvilági ember lelkülete. Tehát öntsünk bele mindent ebbe a szóba, amit erről mondtunk. És ezért a Szűzanya mindig újra eszközölje ki innen valamennyi Schönstatt-gyermek számára is ezt a fajta Dachau-lelkületet. Dachau-lelkület! A Szűzanyának – aki a lelkület királynője, de ügyvédnöje is – gondoskodnia kell arról, hogy ez a lelkület mindenütt elterjedjen, itt is elterjedjen. És legyen ennek a lelkületnek az anyja, és anyaián gondoskodjon róla, hogy ez a lelkület soha ki ne haljon sorainkból; de arról is – ahol és ahogy ez épp lehetséges –, hogy akik

idejönnek és engedik ezt a kis helyet magukra hatni, azokat az embereket vonzza magához.

Kenyér-anyának és otthon-anyának neveztük ki őt. A kenyér, amire itt gondolunk, mindig az isteni élet kenyere. Mindig ez a fő dolog nálunk. Minden más lehet jogos, lehet kifejezés, lehet eszköz, de a végső mindig az isteni.

Aztán végül: Otthon-anya! Készítsen otthont számunkra a háromságos Isten szívében, az ő szívében és viszont a mi szíveinkben. Adja meg ezt Isten!

JEGYZETEK

¹ Heinrich Pestalozzi: Die Abendstunde eines Einsiedlers, Összes művei I. 321. o.

„Isten-elfeledés, az emberiségnek az Istenséggel szembeni gyermeki viszony elfeledése ill. félreismerése jelenti azt a forrást, melyben a szokásoknak, az ihletnek és a bölcsességnek minden áldásos ereje feloldódik. Ezért a világ legnagyobb szerencsétlensége az emberiségnek ez az elvesztett gyermek-érzülete Istennel szemben, mivel lehetetlenné teszi Isten minden atyai nevelését; és az elvesztett istengyermekek megváltását jelenti ez elvesztett gyermek-érzület visszaállítása.”

² Lásd Róm 1,17 és Gal 3,11

³ Ter 1,28

⁴ Az ember nyoma

⁵ Isten nyoma

⁶ Értelemszerű idézet Eckehart mestertől (született 1260 körül)

⁷ Lásd Mt 5,6

⁸ Részvétel a karácsonyi napokon, 1966.

⁹ Kantenich József 1942. január 20: „A választ értsd, kérlek, a természetfeletti valóságába és a családunk tagjainak sors-összeszővődésébe vetett hitből.”

¹⁰ Lásd 1Kir 17,48 ff.

¹¹ Kantenich József 1942. január 20.: „Így az istenellenes hatalmakat ugyan felébresztjük és felingereljük..., de le is győzzük.”

¹² Kantenich József 1942. január 23.: „Amíg én fogságban vagyok, Önök szabadok maradnak.”

¹³ Dante: Isteni színjáték: A pokol.

¹⁴ Isten sátra az emberek között

¹⁵ Lásd 1Kor 16,9; 2Kor 2,12; Kol 4,3

¹⁶ Teremtett eredmények (Schöpferische Resultante) in: Zentrale Begriffe Schönstatts, Kleiner Lexikalischer Kommentar, bearbeitet von Herta Schlusser, Vallendar 1977, 100 ff

¹⁷ Otto von Bismarck herceg, államférfi (1815-1898)

¹⁸ Jacques Bénigne Bossuet, francia teológus (1627-1704)

¹⁹ Blaise Pascal, francia filozófus, matematikus és fizikus (1623-1662)

- ²⁰ előfeltételek
- ²¹ végkövetkezmények
- ²² áldozat
- ²³ győztes
- ²⁴ Kentenich József, Marianische Ehepadagogik 1932, 8. Kézirat
- ²⁵ ugyanott 8f
- ²⁶ ugyanott 56
- ²⁷ ugyanott 101
- ²⁸ ugyanott 14f
- ²⁹ Josef Joos, politikus (Ztr.) (1878-1965), 1941-1945 között a koncentrációs táborban, Dachauban
- ³⁰ Heinrich Brüning, államférfi és tudós (1885-1970)
- ³¹ földbirtok
- ³² „Fundament und Krone”, jubileumi kiadvány, 1967, 19f
- ³³ A levelet 1948. április 15-én a Schönstatt-családok pünkösdi napjaira írta. Ekkor történt, hogy a családok a munkatársi szenteléssel rendelkezésre bocsátották magukat a Schönstatti Háromszor Csodálatos Anyának és Királynőnek a Családliga alapítására.
- ³⁴ Friedrich Nietzsche, Költemények, Bern 18: „Die Krahen schreien und ziehen schwirren Flugs zur Stadt: – bald wird es schnein, weh dem, der keine Heimat hat!”
- ³⁵ Szt. Ágoston: Vallomások 7. „Te Magad ösztönzöl, hogy öröm dicsérni Téged; mert a Magad számára teremtetél minket, és nyugtalan a szívünk, míg Benned meg nem nyugszik.”
- ³⁶ Ugyanott 175. „Kérdeztem a Földet, és azt mondta: Nem én vagyok; és minden, ami benne van, ugyanezt állította. Kérdeztem a tengert és mélységeit és élőlényeinek tömegét, és ezt válaszolták: Nem mi vagyunk a Te Istened; keresd odafent felettünk.”

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
ELŐZMÉNYEK.....	7
KENTENICH ATYA FOGSÁGBAN	12
KENTENICH ATYA JUBILEUMI BESZÉDEI	
1942. július 16. – 1967. július 16.	15
ELŐSZÓ.....	15
1. ELŐADÁS	16
1. Központi elvárásunk: A schönstatti Dachau-foglyok	
természetfeletti élményeinek újraízlése	17
2. A négy határkö jellemzése családjunk történelmében	18
3. A túlvilági és naiv embernek, mint egy új, keresztény	
társadalmi rend hordozójának és alkotójának kifejlődése	18
4. A túlvilági ember eszményének megvalósítása	
Isten kegyelme és az ember közreműködése által.	24
2. ELŐADÁS	26
1. 1942. január 20.:	
a Dachauban átélt Schönstatt-történelem megértésének kulcsa ...	26
1.1. A második határkö jellemzése: az isteni bizalomban állva ..	27
1.2. Dávid és Góliát.	28
2. Útmutatás a kulcs helyes használatához	28
2.1. Dachau huszárcsínyek.	28
2.2. Dachauról alkotott felfogásunk:	
A túlvilági nagyhatalmak heves összeütközése	29
2.3. Gyümölcsök, melyeket családjunk Dachautól kapott ajándékba ..	30
2.3.1. 1942. január 20. egyik gyümölcse:	
A schönstattiak számára Dachau nem pokol,	
hanem mennyország lett	30
2.3.2. Egy további gyümölcs:	
A Dachau-korszak a történelem csodája	30
3. Dachau következménye:	
Schönstatt belépett egy új történelmi korszakba	32

3. ELŐADÁS

A Családmű és a Mária-testvérek történelme	33
1. Történelmi tény: A koncentrációs táborban megérett a szándék egy családmű és egy testvérközösség alapítására	33
1.1. Előtörténet: Egyedi felismeréseken át világossá vált, hogy egy keresztény társadalmi rendet csak családmozgalommal lehet megvalósítani	34
1.2. Központi történet	36
1.2.1. Találkozás protestáns lelkészekkel: Isten felszólít a Családmű alapítására	36
1.2.2. A Családmű alapítása Dr. Fritz Kühr közreműködésével; a Mária-testvérek alapítása Dr. Eduard Pesendorfer közreműködésével.	37
1.2.3. Bepillantás Dr. Fritz Kühr életének utolsó időszakába ...	38
1.3. Utótörténet	42
1.3.1. A Családmű felépítése és kiépítése Tick János atya által. ...	42
1.3.2. Egy levél Santa Mariából, kelt 1948. április 15-én, melyet a Családmű alapító okiratának neveznek.	42
1.3.3. Utalás Dr. Eduard Pesendorfer sorsára	44
2. A történelmi események értelmezése	44
2.1. Külső jellegű hívókiáltások	44
2.1.1. Újra felépíteni az összetört keresztény társadalmi rendet. ...	44
2.1.2. A családban való természetes otthonosság által ellenhatni a vallási összeomlásnak.	45
2.1.3. Az egyház társadalmi létezésének gondjában a családoknak ismét át kell venniük a felelőséget ...	45
2.1.4. A Schönstatt-család létgondjának legyőzése elegendő utánpótlásról való gondoskodás által	46
2.2. Hívókiáltások belülről és emberi ébresztőkiáltások	46
3. A történelmi felelősség	47
3.1. Az új férfitípus és az új apatípus kidolgozásának felelőssége ..	47
3.2. Az apák felelősek a helyes alapviszonyokért a családban ...	49
4. A történelmi küldetés	50
4.1. A család élő őserőjéhez való hűség.	50
4.2. Hűség a történetileg létrejött fejlődéshez	50
4.3. Hűség Schönstatt célkitűzéseire	51
5. Fogadalom és zárszó	51

4. BESZÉD

A Szűzanya a Dachau-lelkület királynője, ügyvédnője és anyja

(Rövid beszéd az emléktérben) 53

JEGYZETEK 55

KÜLDETÉSÜNK TITKAI

füzetsorozat

1. Szemelvények Kentenich atya műveiből
2. Szeretetszövetség I.
3. Szeretetszövetség II.
4. Családok háziszentélye
5. Mária
6. Schönstatt sajátos értékei I.
7. Schönstatt sajátos értékei II.
8. Engling József I.
9. Engling József II.
10. Dachau
11. A szent család
12. Szerelem, szeretet
13. A házastársi szerelem mint az életszentség útja

ISBN 963 202 060 X

9 789632 020600